

NATURBARNEHAGENE

EYDEHAVN, HELSVIGA, LONGUM, SLAABERVIG

Årsplan 2025-2026

Vi får verdens viktigste
verdier til å vokse

Velkommen til Naturbarnehagene!

Vi er opptatt av å være en høykvalitetsbarnehage hvor alle barn skal oppleve trygghet, mestring og utvikling. Vårt arbeid bygger på solide faglige prinsipper, tydelige verdier og et helhetlig syn på barn. Vi møter hvert enkelt barn med varme, respekt og anerkjennelse, og ser barndommen som en verdi i seg selv – ikke bare en forberedelse til noe annet.

Relasjoner står i sentrum for alt vi gjør. Vi vet at det er gjennom trygge, nære og stabile relasjoner til voksne og andre barn at barn utvikler seg best. Derfor arbeider vi aktivt med å bygge og vedlikeholde gode relasjoner i alle ledd, og vi legger stor vekt på å være tilstedeværende voksne som ser, lytter og støtter barna i deres hverdag.

Barnehagen vår skal være et inkluderende fellesskap preget av mangfold og likeverd. Alle barn skal bli møtt med forståelse og respekt for sin bakgrunn, sine interesser og behov. Vi anerkjenner ulikheter som en ressurs, og jobber systematisk for å skape et miljø der alle føler seg velkomne og betydningsfulle.

Leken har en grunnleggende plass i barnehagehverdagen. Det er i leken barn bearbeider inntrykk, prøver ut roller, utvikler språk, kreativitet og sosial kompetanse. Vi gir god tid til lek, skaper inspirerende lekeområder, og lar barns initiativ og interesser være en drivkraft i vårt pedagogiske arbeid.

Naturen er en verdifull arena for lek, læring og undring. Gjennom turer og aktiviteter i nærmiljøet og uteområdene våre får barna erfare samspill med naturen og utvikle respekt for miljøet. Vi bruker naturen aktivt for å fremme fysisk aktivitet, nysgjerrighet og naturopplevelser – året rundt.

Vi gleder oss til å skape et rikt, trygt og utviklende barnehageår sammen med barn og foresatte!

BARNEHAGENS SAMFUNNSMANDAT OG ÅRSPLANENS FUNKSJON

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål). Barnehagens samfunns-mandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og dannelse skal ses i sammenheng.

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barnehagens pedagogiske arbeid skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen. Rammeplanen påpeker at årsplanen er et arbeidsredskap for personalet som skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser. Dette er årsplanens formål.

Med utgangspunkt i rammeplanen skal barnehagens samarbeidsutvalg fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten. Årsplanen skal synliggjøre hvordan barnehagen omsetter barnehagelov i praksis, og arbeider målrettet for å sikre det pedagogiske arbeidet.

Ifølge rammeplanen har planlegging av barnehagens innhold og pedagogiske arbeid flere funksjoner:

- **Personalet får grunnlag til å tenke og handle systematisk i det pedagogiske arbeidet**
- **Det gir kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen**
- **Synliggjør barnehagens fortolkning og realisering av rammeplanen**
- **Gir utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten**

Barnehagens årsplan er også et viktig dokument for eier og myndighet-enes oppfølging og tilsyn med barnehagen. De store linjene gjennom året presenteres i årsplanens kalender. Disse vil kunne endres noe, alt etter barnegruppas og personalgruppas behov. Planen skal gi rom for spontanitet og barns medvirkning.

I ÅRSPLANEN VÅR KAN DU LESE OM:

♥ Velkommen til Naturbarnehagene	2
♥ i rsplanens funksjon	3
♥ Datoplan	5
♥ Satsingsområder og tema for året	6-8
♥ Tradisjonene våre	9
♥ Med hjerte for deg	10
♥ Oversikt over barnehage og personalet	12-15
♥ Handlingsplan - Grønt Flagg	16-17
♥ Leken - den viktigste i Pringsarena	18-19
♥ Dyra og hagene våre	20-21
♥ Det pedagogiske treet og pedagogikk	22
♥ Hjertekultur og helhetlig læringssyn	23
♥ Våre Læringsvenner	24
♥ Gyldne hverdagsøyeblikk	25
♥ Tilknytning og tilvenning	26-27
♥ Gode overganger	28
♥ Samarbeid	29
♥ Vår verdiplattform	30-31
♥ Barns medvirkning	32
♥ Grensesetting	33
♥ Naturbarnehagens arbeidsmetoder	34
♥ Et godt miljø ute og inne	35
♥ Språk og kommunikasjon	36
♥ Naturestetikk	37
♥ Små grupper og vennskapsrelasjoner	38-39
♥ Progresjonsskjemaer	40-43
♥ Planlegging, dokumentasjon og vurdering	44
♥ Oversikt over månedlige aktiviteter	45-55

DATOPLAN 2025-2026

AKTIVITET:	DATO:
Planleggingsdager	Eydehavn: 11. aug, 7. nov, 5. feb, 15. mai, 12.juni Helsviga: 18. sept, 22. okt, 5. feb, 15.mai, 5. juni Longum: 25. aug, 7. nov, 5. feb, 15. mai, 12.juni. Slaabervig: 12. sep, 22. okt, 5. feb, 15. mai, 5. juni
Fotografering (Hjertefoto)	Eydehavn: 1. juni Helsviga: 3. juni Longum: 4. juni Slaabervig: 2. juni
Høstfest	Eydehavn: 24. september Helsviga: 24. september Longum: 25. september Slaabervig: 25. september
Lyktefest	Eydehavn: 26. november Helsviga: 19. november Longum: 20. november Slaabervig: 26. november
Nissefest	Eydehavn: 17. desember Helsviga: 18. desember Longum: 11 desember, Julebord: 18 desember Slaabervig: 5.desember
Lucia markering	12. desember (Alle)
Feriestengt barnehage	Uke 28, 29 & 30 Helsviga, Longum, Slaabervig Uke 28, 29, 30 & 31 Eydehavn
Fest på Slottet	Eydehavn: 12. mars Helsviga: 13. februar Longum: 26. februar Slaabervig: 27. februar
Vettecamp	Eydehavn: 4. - 5. juni Helsviga: 4. juni Longum: 4.- 5. juni Slaabervig: 4-5. juni
Sommerfest	Eydehavn: 17. juni Helsviga: 17. juni Longum: 18. juni Slaabervig: 18. juni
Foreldremøte	Eydehavn: 9. september, 15. april Helsviga: 2. september, 14. april Longum: 11. september, 21. april Slaabervig: 9. september, 20. april
SU-møte	Eydehavn: 4. september, 5. mars Helsviga: 10. september, 22. april Longum: 2. september, 14. april Slaabervig: 16. september, 27. april
Frist påmelding om plass JUL	1. desember
Frist påmelding om plass PÅSKE	1. mars
Frist påmelding om plass SOMMERTILBUD	25. april
Utviklingssamtaler	Høst: sept/okt, Vår: april/mai

SATSNINGSOMRÅDER OG TEMA DETTE ÅRET ER:

INKLUDERING OG MANGFOLD I BARNEHAGEN

Barnehagen er en av de viktigste arenaene for barns utvikling, læring og livsmestring. Å ha inkludering og mangfold som satsningsområde er ikke bare en verdi, men en forutsetning for å skape en høykvalitets barnehage – en barnehage der alle barn opplever trygghet, trivsel og utvikling uansett bakgrunn og forutsetninger.

I et inkluderende miljø blir hvert barn sett, anerkjent og møtt med varme og respekt. Dette handler om mer enn fysisk tilstedeværelse – det handler om å oppleve seg som en likeverdig del av fellesskapet. Raushet i møte med barns ulikheter er avgjørende. Når voksne møter barn og familier med åpenhet, forståelse og anerkjennelse, skapes et miljø hvor mangfold blir en styrke, ikke en utfordring.

Mangfoldet i barnehagen – i språk, kultur, uttrykksformer og erfaringer – gir barn mulighet til å utvikle toleranse, empati og sosiale ferdigheter. Barn lærer å forstå seg selv og andre i et miljø som speiler det samfunnet de vokser opp i. Dette er også en viktig del av livsmestring – det å kunne håndtere egne følelser, stå i sosiale situasjoner og utvikle en trygg identitet.

Forskning støtter viktigheten av dette arbeidet. GOBAN-rapporten (GoBaN – “Gode barnehager for barn i Norge”) viser tydelig at kvalitet i barnehagen har stor betydning for barns trivsel og utvikling, og at særlig barn som er sårbare eller står i fare for å falle utenfor, har størst utbytte av en barnehage med høy kvalitet og tydelig inkluderende praksis. Rapporten fremhever også personalets kompetanse og relasjoner som avgjørende faktorer.

Å bygge en høykvalitets barnehage handler derfor om mer enn rammeplan og struktur – det handler om holdninger, hjerterom og evne til å møte barn der de er. Det handler om et personale som reflekterer over egen praksis, jobber aktivt med relasjonskompetanse, og som skaper et trygt og inkluderende læringsmiljø for alle.

Gjennom en tydelig satsning på inkludering, mangfold, raushet og livsmestring, bygger vi ikke bare god barnehage – vi legger grunnlaget for et mer rettferdig og bærekraftig samfunn.

RAUSHET

ANDRE SATSNINGSOMRÅDER:

MILJØ, STELL AV DYR OG HAGE

Det finnes flere studier som viser til mange gode helseeffekter av å omgås dyr. Blant annet lavere blodtrykk, lavere stresshormonnivå, opplevelse av støtte og opplevelse av mestring. Dyra i naturbarnehagene får daglig stell og kos. I arbeidet med dyra opplever barna ansvarsfølelse og mestring, og vi tilrettelegger for aktiviteter ut fra barnas alder og modningsnivå. Barna opplever å se sammenhenger som f.eks. at det er hønene som gis oss deilige egg (de kommer faktisk ikke fra butikken). I våre læringsmiljø ute, lærer barna forskjell på hage og friareal. De lærer å ta vare på planter og blomster, og i kjøkkenhagen dyrker vi grønnsaker og urter som vi bruker når vi lager «et godt måltid».

NATURESTETIKK

Naturens estetiske kvaliteter har alltid vårt fokus. Naturen brukes som en viktig kilde til sanselige opplevelser. Det å ha søkelys på det estetiske handler om å ha en omsorgsfull og oppmerksom holdning til det man gjør. Dette er det motsatte av å være likegyldig til det man omgir seg med. Ved å gi barna et godt forhold til naturen gjennom sanser, erfaringer og opplevelser ønsker vi å bidra til å utvikle respekt og kunnskap om naturen, og bidra til prinsippet om bærekraftig utvikling. Vi skal være et sted der verdens viktigste verdier får vokse gjennom nærhet til natur, eventyr og et hjerte for deg så du kan være deg i felleskap med andre.

ET GODT MÅLTID

Naturbarnehagene skal være en arena hvor barn får oppleve matglede og matkultur – og særlig matglede ute er viktig for oss! Gjennom et godt måltid har vi søkelys på et variert kosthold, norske tradisjoner og en hyggelig atmosfære. Ute på tur smaker maten ekstra godt! I naturens spiskammer kan vi få spennende smaksopplevelser. Felleskapet rundt bålet er en arena for felleskap og mestring, gode opplevelser og samtaler.

Tradisjonene våre

Våre tradisjoner er et bilde på vår identitet. De videreføres år etter år, og tilpasses og utvikles i takt med samfunnsutviklingen, for barn trenger både stabilitet, kontinuitet og innovasjon. Hvert år er barnekullene ulike, de tolker og gjensker tradisjonene på sin måte, dette er en av måtene hvor barns medvirkning kommer til syne i hverdagen. Ved å ha sterke tradisjoner så opplever barn og voksne en tilhørighet til gruppa, til barnehagen og til naturbarnehagene.

På høsten starter vi året med vår koselig og tradisjonsrike høsttakkefest. Høsttakkefesten er et symbol på hvem vi i naturbarnehagene er og hva vi står for. Vi sanker av naturens skatter, vi høster fra kjøkkenhagen, fra skogen og fra sjøen. Barna får kjennskap til hvor råvarene kommer fra, hvordan vi nytter oss av, ivaretar og bevarer naturen. Vi lager kunstverk i, med og av naturens ressurser. Det hele avsluttes med en fest hvor vi inviterer inn familie og venner.

Rett før vinteren står for døren så har vi stemningsfull lyktefest i barnehagene våre. Vi tar utgangspunkt i legende om St.Martin, barna blir godt kjent med sagnet om St.Martin som viet livet til å hjelpe folk som trenger det. Vi lager natur- og gjenbruksinspirerte lykter og inviterer foreldre og foresatte til å delta i toget der vi synger lanternesangene. Når vinteren og mørketiden nærmer seg er det fint å lyse opp i mørket, både inne i oss selv, men også ute i verden.

Det stemningsfulle arrangementet avsluttes med dramatisering av sagnet om St. Martin.

Samfunnsutviklingen går fort, og barna opplever å få mange inntrykk hver dag året rundt. Så i desember har vi fokus på langsom tid, gleden ved å gi bort, gjøre aktiviteter sammen og være sammen.

Etter jul begynner forberedelsene til Fest på slottet med utgangspunkt i eventyr. Vi lager våre egne kostymer med fokus på bærekraft og natur. Vi lar magien og det eventyrlige komme frem når vi forvandler barnehagen til et slott, som er vår fortolking av karneval og fastelavn.

Med hjerte for deg!

- VÅRT BARNESYN -

Vi ser på barnet som et subjekt, «human beings»
– med fullverdige tanker, intensjoner og følelser samt evne til å
inngå i relasjon og kommunikasjon med omgivelsene
og omsorgspersoner.

Barn gjør så godt de kan ut fra de forutsetningene de har
og hvordan de har det!

ALLE barn ønsker å samarbeide, selv om de ikke alltid får det til!

Det viktigste for barna er lek, leken har en egenverdi i seg selv,
derfor prioriterer vi det høyt!

Det er alltid den voksne som har ansvaret i relasjonen til et barn!

Vi tror på barna og tar dem på alvor!

Vi ønsker å gi barna kjærlighet og vi vet at de trenger det!

Barn vet mye om livet sitt! Vi tenker at hvert barn vet hvordan
det er å være «seg», vi anerkjenner dem, tilstreber å forstå dem
og la dem medvirke ut fra modning, forutsetninger og behov.

Vi tenker at alle barn skal få like muligheter uavhengig av
kjønn, religion og etnisitet.

Barn er ikke vanskelige, men de kan ha det vanskelig.

Det er alltid en grunn bak ethverts barns adferd!

Eydehavn

I naturskjønne omgivelser bak Eydehavn skole, ligger Naturbarnehagen på Eydehavn.

Barna drar ofte på turer i skogen som ligger i barnehagens nærmiljø. Det spesielle med barnehagen på Eydehavn er opplevelsen av "huset i skogen". Barnehagen tar bevisst i bruk naturens ressurser, og vi finner balanse mellom bruk og vern av den. Uteområdet vårt består av skog og en flott opparbeidet hage, og barna deltar aktivt i hagestell. Geiter, høner og en stolt hane lever side om side med oss i barnehagen og barna er med på å stelle godt med dyrene.

Vi har fokus på estetikk, og bruker naturen som utgangspunkt for kreativitet og kunstuttrykk. Vi har et stort bygg med mulighet for allsidige opplevelser og aktiviteter inne, så vel som ute.

Vi ønsker å gi barna rikelig med gode opplevelser ute i naturen, og er stolte over å være en naturbarnehage med fokus på naturglede.

 Læringsverkstedet
EYDEHAVN NATURBARNEHAGE

*Alle har rett til å
oppleve og føle at
de er verdifulle*

Kristina
Styrer

Tone Merete
Ped.leder

Marita
Ped.leder

Mia
Ped.leder

Stine
Ped.leder

Linn-Iren
Ped.leder

Frøydis
Ped.leder

Martin
Ped.leder

Ellen
Fagarbeider

Bjørn Harald
Fagarbeider

Anne Lise
Pedagogisk
medarbeider

Linn
Pedagogisk
medarbeider

Trine
Pedagogisk
medarbeider

AnnHelen
Pedagogisk
medarbeider

Marit
Pedagogisk
medarbeider

Vanessa
Pedagogisk
medarbeider

Kristin
Pedagogisk
medarbeider

Helsviga Naturbarnehage ligger idyllisk til i skogkanten på Hisøy, med fantastisk utsikt til Galtesund, innseilingen til Arendal. Uteområdet vårt er delt inn i tre soner, en del er hage, de andre to er noe opparbeidet naturtomt. Sammen med nærheten til skogen og sjøen gir dette rike muligheter for lek, kreativitet og utvikling av motoriske ferdigheter. Når det er tid for stell av hagen eller dyra våre, to høner og to kaniner, er barna villige hjelpere.

Høsten 2024 starter vi med et kunstprosjekt der vi skal bruke keramikk som materiale, vi har egen brenneovn og gleder oss til å ta denne i bruk. Vi skal utforske mulighetene keramikken gir, sanse den og bruke vår kreativitet til å lage spennende former.

I egen båt utforsker vi skjærgården utenfor Arendal. Småfisk og krabber barna fanger kan vi ta med tilbake til barnehagens saltvannsakvarium. Der vi kan studere fangsten på nært hold.

Vi har godt samarbeid med Hisøy skole og Slaabervig Naturbarnehage. Sammen disponerer vi en Lavvo, kort vei fra barnehagen. Vi bruker skogen rundt bhg året rundt og ved bålet nyter vi «Et godt måltid» og får tid til refleksjoner og gode samtaler.

Helsviga Naturbarnehage er godkjent for 52 barn.

 Læringsverkstedet
HELSVIGA NATURBARNEHAGE

Våre løfte til barna:

 *Med hjerte for deg så du kan bli den beste
utgaven av deg selv*

Styrer
Rønnaug
Vågslid
Heggelund

Ped.Leder/VO
Bjørn G.
Fiskvatn

Ped.leder
Maria Wikstøl

Ped.leder
Helle
Fosse

AssPed.leder
Vigdís
Lennstrøm

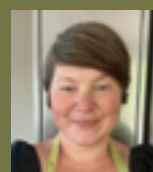
Assistent
Anna Kristina
Loven

Assistent
Timea Erzebeth
Mate Nedelka

Pedagog
Merethe
R. Kjendlie

**Assistent /
Matansvarlig**
Hilda K. Eriksen

Assistent
Stanley
Reed

Assistent

I rolige omgivelser i skogkanten, men samtidig i kort avstand fra Arendal sentrum finner du Longum Naturbarnehage. Vi har flere faste turområder i nærmiljøet vårt og dette gir rom for naturopplevelses ved skog og vann. Vi benytter oss av ressursene naturen har å by på og fletter inn fysisk aktivitet, estetikk og alle fagområdene inn i aktiv bruk av naturen.

Dere finner oss ute hver dag på våre store og flotte uteområder i barnehagen og i et område vi har tilgjengelig som vi kaller for Bjørkeskogen. Den består av opparbeidet hage og naturtomt. Hos oss får barna mulighet til å oppleve og erfare hvordan naturen i seg selv fungerer som lekeunivers med uendelige muligheter, samtidig som de også lærer hvordan vi ivareta hagene til glede og til nytte.

Våre dyrevenner har en stor og sentral plass! Når barna deltar i dyrestell blir de kjent med geiter, høner og en hane.

Longum Naturbarnehage er godkjent for 53 barn fordelt på ulike grupper kalt: Tusser, Alver, Små troll, Troll og Vetter

 Læringsverkstedet
LONGUM NATURBARNEHAGE

Styrer
Christel
van der Zee

Ped. leder
Vivian
Skåli

Ped. leder
Eliin
Hjelme Nilsen

Ped. leder
Elise
Burud

Ped. leder
Christiane
Ravn Olsen

*Alle har rett til å oppleve og
føle at de er verdifulle*

Fagarbeider
Elin Kristin
Pedersen

Assistent
Marius
Selstø Grinden

Assistent/VO
Helga
Myhren Lunde

Ped. leder

Assistent
Terese
Akse

Assistent
Elin Mor ensen

Assistent
Kenneth
Nordby

Ass/Renhold
Suphin
Thaoya Dale

Slaabervig Naturbarnehage ligger til midt mellom sjø og skog, med en stor naturtomt, hage og egen kjøkkenhage, i et bygg som er sjarmerende og har sjel.

Vi har både dyr og egen båt i barnehagen, og barna får oppleve nærhet til naturen året rundt - på sjøen, i skogen og i hagen. Gjennom praktisk arbeid med bærekraft, et godt måltid ute og inne og omsorg for dyra og hverandre lærer barna verdien av ansvar, felleskap og respekt for livet rundt seg.

Vi legger stor vekt på inkludering, trygge relasjoner og livsmestring – slik at barna får oppleve tilhørighet, mestring og glede i et raust og inkluderende felleskap. Vi har sterke tradisjoner som sammen med årstidene tar oss gjennom året. Vi er en lærende barnehage, der personalet kontinuerlig utvikler sin praksis for å skape et godt og inkluderende miljø for alle barn.

I år har vi ekstra fokus på hvordan vi bruker språk, litteratur og digitale medier for å fremme tilhørighet, deltakelse og forståelse.

Læringsverkstedet
 SLAABERVIG NATURBARNEHAGE

Våre løfter til barna:

*Med hjerte for deg så du kan bli
 den beste utgaven av deg selv*

Styrer
 Grete
 Mortensen

Ped.leder
 Marianne
 Herregården

Ped.leder
 Anne Siri
 Moe

Ped.leder
 Hege
 Thorsen Lund

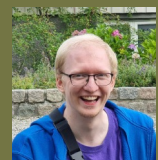
Assistent
 Roger Nilsen

Fagarbeider
 Elin Høgevoll-
 Garstad

Fagarbeider
 Maria
 Ottersland

Ped.Leder
 Simon
 Kopland Berger

Assistent
 Kine
 Evelyn Horn

Assistent
 Lena
 Hellevik

Assistent
 Mari
 Darrud

TEMA: "NATUREN" - BÆREKRAFT I PRAKSIS

I Naturbarnehagekonseptet har vi alltid hatt fokus på naturen og livet utendørs. Rammeplanen sier at ved rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelser, eksperimentering, skapende virksomhet, tenking og kommunikasjon, s.36. Vi har et ønske om at barna skal lære om og bli glad i naturen, og få en begynnende forståelse av sammenhenger i og for naturen.

Det er naturlig at vi bruker sansene våre når vi er ute. Dette resulterer i skapende virksomhet med naturmaterialer vi finner i naturen. Dette kan være uttrykk som orsvinner med vær og vind, eller det kan være mer aste installasjoner. Vi bruker naturmateriale der vi finner dem og vi samler inn og tar med tilbake til barnehagen.

I år fortsetter vi å ha fokus på bærekraft i praksis. Dette handler om holdninger og innstilling, både til naturen og til hverandre. Vi fortsetter med naturkunst, naturestetikk, miljødetektiver og det å være miljøsmart. Det tar tid å endre holdninger og integrere ny praksis. I tillegg skal vi ha økt fokus på bærekraft og mat. Men også hvordan vi i hverdagen kan øke fokuset på våre handlinger. Hvordan skaper vi gode opplevelser sammen, både når vi er i barnehagen, ute i naturen eller andre steder. Samtidig som vi har et fokus på hvilke inntrykk og avtrykk vi etterlater oss, et forsterket fokus på hvilke materialer vi bruker og hvor mye avfall vi produserer og hvordan vi kan redusere mengden. Vi skal sette spor hos barna og gi de erfaringer og kunnskap om bærekraft og mat i barnehagen.

Aktivitet	Beskrivelse	Ferdig	Deltakere	Kommentarer	Evaluering
1	Ny aktivitetsplan for 2025/2026	1.mai 2025	Miljørådet + styrere	Utarbeides av styrer med etter innspill fra pedagoger, ansatte og barna.	Styrerne
2	Grønt flagg rapport fra hver enkelt barnehage. (sendes til Grete: slaabervig@laringsverkstedet.no)	Innen 1.mai 2026	Barngruppen Pedagogene Styrere	En kort rapport fra hver enkelt barnehage om hvordan det har blitt jobbet med handlingsplanen. Dette er ønsket fra Grønt flagg. Miljøgjennomgang og miljøregler fra hver barnehage sendes til Grete.	Styrerne
3	Nytt miljøråd settes	Innen utgangen av august 2025	Barn og personale	Hvert år er det de største barna + pedagog og assistent som sammen med styrere er miljørådet.	Pedagogene + styrerne
4	Ut i naturen og kosthold	August 2025 – juni 2026	Barn og personale	- Friluftshvilen - Undring over hva vi ser og hva ting heter. - Samtale og reflektere over hvordan våre handlinger påvirker naturen. - Starte aktiviteter og opplevelser sammen - Bygge installasjoner på turstedene i skogen og på uteområdene våre på en bærekraftig måte. - Lage installasjoner på turplassene våre. - Vi samarbeider om å ta vare på uteområdene og hagene våre. - Vi lærer om naturestetikk, holdning og innstilling til naturen. - Avfall i barnehagen = hvordan kan vi få ned mengden, og hva kan vi gjenbruke - Veie matsøppel (Matsvinn-portal sentralt i Læringsverkstedet) - ta grep for å redusere mengden med matsøppel i barnehagen - øke bruken av rene råvarer -begrense bruken av ultraprosessert mat (Trygg mat-appen)	Pedagogene + styrerne

Aktivitet	Beskrivelse	Ferdig	Deltakere	Kommentarer	Evaluering
5	Høsttakkefesten	August - 2025 September 2026	Barn og personale	I forberedelsene til høsttakkefesten tenker vi barns medvirkning og bærekraft; - Lage naturhjerter som vi gir bort/ deler ut for å glede andre - Bærekraft i gjennomføringen av høstfesten (ikke kjøpe nytt, men gjenbruke det vi har) - Prøve ut nye råvarer?s	Pedagogene
6	FN-dagen	Oktober 2025	Barn og personale	Vi lager felles uttrykk i hele barnehagen med utgangspunkt i gjenbruk og bærekraft	Pedagogene
7	Lyktefesten	November 2025	Barn og personale	- Gjenbruk og natur, vi lager våre egne naturlykter i felleskap. - Miljøreglene	Pedagogene
8	Jul	Desember 2025	Barn og personale	- Vi møter fjøsnissen - Omvendt adventskalender: solidaritet og omtanke, hva har vi som vi ikke trenger mer og som vi kan gi bort? - Julepynten er inspirert av naturmaterieill og gjenbruk - Vi lager julepynt som vi gir bort - Vi pynter juletre ute	Pedagogene
9	Samenes dag	Februar 2026 6.februar	Barn og personale	- Fokus på maten og samisk levesett og kultur bla annet fokus på hvordan andre også nyttiggjør seg av naturen. - Fokus på samarbeid - Prøve ut nye råvarer?	Pedagogene
10	Fest på slottet	Februar 2026	Barn og personale	- Kostymer og kulisser er inspirert av tradisjoner og gjenbruk, og laget i samarbeid.	Pedagogene
11	Påske	Mars/april 2026	Barn og personale	- Vi pynter et påsketre ute. - Vi pynter turplassene våre og kanskje vi gir bort påskepynt - Kjøkkenhagen forberedes, vi sår frø inne i forkant. - Miljøreglene - Vi er nysgjerrig på hvilke insektsvenner som er våknet til live?	Pedagogene
12	Vette Camp	Mai/juni 2026	Skolestartere og personale	- 5 åringene har Vette camp og skal kjenne på å være i naturen sammen og over litt lengre tid, og dra nytte av naturens ressurser, styrke relasjonene på gruppen	Pedagogene og barna
13	Sommerfest	Juni 2026	Barn og personale	- Vi lager felles opptreden, hvor alle barnegruppene samarbeider - Vi pynter barnehagen med nydelige vår/sommerblomster	Pedagogene
14	Evaluering	Juni 2026	Miljørådet	- Vi evaluerer årets handlingsplan og miljøreglene. Har vi klart å nå målene? Er det nye momenter vi må fokusere mer på? Hva er vi gode på, hvor kan vi bli bedre? Hva ønsker vi å jobbe videre med?	Pedagogene

Grønt Flagg

Rammeplanen sier at "bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden" s.10. I vårt arbeid med grønt flagg ser vi betydningen av å hjelpe barna med å skape gode holdninger når det gjelder samarbeid og relasjoner, dette vil være viktig inn i fremtiden og innenfor arbeidet med bærekraftig utvikling. Gjennom å bli kjent med tradisjoner og kulturarv mener vi at vi er med på skape en gryende bevissthet hos barna, slik de vil ønske, forstå, ha kunnskap om, mestre og bidra til løsninger på dagens og fremtidens mange miljøproblemer og samarbeidsproblemer. Vi vil gjennom aktiviteter som styrker samhold og relasjoner lære barna om hvordan vi kan få ned forbruket. Når vi arbeider med tradisjonene våre, har vi stort fokus på naturens mangfold og opplevelser, gjenbruk, og å gi barna kunnskap om naturen. Vi ønsker å bidra til holdninger som; nysgjerrighet og kunnskap om natur og samfunn, bevissthet om bærekraftig utvikling og økt miljøengasjement hos barna. Rammeplanen sier; "Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen" s. 11. De skal oppleve og lære å kjenne igjen skjønnheten i naturen, og sette pris på estetikken i både hage og fri natur. Vi ønsker at barna skal bli glad i naturen. Vi ønsker at barna gjennom aktiviteter og en bevist holdning til naturen og kloden, skal få et iboende ønske om å gjennom egne handlinger og valg å ta vare på de ressursene vi har.

LEKENS EGENVERDI, DEN VIKTIGSTE LÆRINGSARENA FOR BARN!

«**Leken er nødvendig i et menneskes liv**» - Thomas Aquinas

Et av barndommens særpreg er den frie leken. Når barn går inn i lek, trer de inn i en egen verden som gir en opplevelse av hengivelse og lykke. Barnet vil alltid aktivt søke etter følelsen leken gir dem, og barnehagen skal legge til rette for at alle barn opplever dette.

I leken øver barna seg på det «virkelige liv». Gode vennerelasjoner, med trygghet, dialog og utforskning gir gode muligheter for å utvikle omsorg og empati for hverandre. Den gir rom for å utvikle barnas evne til kritisk tenkning og etisk vurderingsevne. Leken er med på å fremme danning. Danning handler om å utvikle kunnskap, holdninger, verdier sammen, gjennom dialog hvor alle anerkjennes som selvstendige mennesker med følelser og tanker i en felles prosess (Schjeldrup, 2014). Omsorgsfulle, tilstedeværende, trygge, voksne er viktige rollemodeller i det daglige samspillet i barnehagen.

I tråd med rammeplanene mener vi at «**Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne**». (Rammeplanen. s.20.kap.3)

I Naturbarnehagene har vi et spesielt søkelys på bruk av nærmiljøet. Skogen og sjøen brukes som arena for lek og læring. I naturen leker barna med det som finnes. Kreativiteten blomstrer og barna hjelper hverandre med små og store utfordringer. I leken kan barna slappe av og la seg rive med, de kan ha det gøy alene eller sammen med andre. I leken er det rom for både gleder og sorger når opplevelser deles. Barnas sosiale kompetanse utvikles i samspillet med andre. I våre barnehager har leken alltid en sentral plass i hverdagen, inne som ute. Vi har aktive og lekne voksne som ser verdien av barns lek, som støtter og veileder ved behov, samtidig som de er bevisst på og vurderer egen rolle og deltakelse i barnas lek.

«**Den som leker som liten får en rikdom inni seg som man kan øse av hele livet. Man bygger opp en varm, hyggelig verden inni seg. En verden som gir styrke om livet blir vanskelig. Et sted man kan ty til i motgang og sorg**» - Astrid Lindgren

DYRA OG HAGENE VÅRE

I Naturbarnehagene har vi store frodige hager som vi tar vare på. Barna lærer hva som er forskjell på hage og friareal. De lærer navn på blomster og busker, og de lærer å ta vare på de flotte områdene vi har opparbeidet. Vi kan så og plante i kjøkkenhagene våre og høste når tiden er inne. Barna lærer å sette pris på, og ta vare på blomster og vekster. Vi har respekt for det som gror rundt oss, og plukker bare dersom det skal nyttiggjøres.

Vi studerer småkryp og insekter som bor i hagen vår, barna lærer å ta hensyn til dem. Bier og humler har sin plass i hagen og må få være i fred.

Hagestell er en del av hverdagen og barna er ivrige bidragsyttere med trillebår, feiekost og spade. Når vi luker i hagen, klipper roser eller luker skvallerkål deler vi gjerne med hønene og kaninene.

Dyra våre gir vi stell og omsorg. Det er spennende for de minste når kaniner eller hønene kommer dem i møte i dyregården for å få litt godt. Ivrige barnehender plukker løvetann og kløver som dyra gjerne vil ha.

I dyregården lærer barna empati, de lærer å ta hensyn og til være rolige i samspillet. Når de setter seg ned kommer dyra bort til dem for å hilse på. I samvær med dyra får barna verdifulle erfaringer med å være større enn noen. Det gir ansvarsfølelse og mestringsfølelse når barna kan gjøre noe for dyra. I følge professor i etologi, Bjarne O. Braastad finnes det et utall eksempler på hvordan dyr kan fremme menneskets fysiske og psykiske helse på en god måte, samt i barnas psykologiske utvikling.

De største barna lærer å ta ansvar når de ivrig hjelper til å gjøre rent hos dyra, finner friskt vann og mat. Om morgenen når vi slipper hønene ut, blir vi noen ganger belønnet med deilige egg. Disse kan brukes til noe godt. Når vi har dyrestell og hagestell ønsker vi å gi barna rom for opplevelser, undring, ettertanke og gode samtaler.

Hagens levereregler:

1. JORD leker vi med ute i skogen - ikke med spader i blomsterbed eller i plen.

2. VANN er å finne i dammene på området vårt, eller vi voksne henter bøtter til sandkassebruk.

3. TRÆR kan vi klatre i, men vi lar de små få leve i fred (la trærne få beholde greinene sine) - vi voksne formidler respekt for både have og skog...

4. SINGEL OG SAND har sine plasser å være. - Vi voksne deltar i leken og lærer barna om måtehold...

5. HAGEBLOMSTENE lukter vi på, og **GRØNNSAKSHAGEN** vår gleder vi oss over. De trenger stell og er en kilde til inspirasjon.

6. HAGESTELL skal barna få delta i å ha glede av. Vanning og luking gjør vi til "barnas" oppgave.

7. REDSKAPENE til hagen vår brukes med glede og entusiasme i hagestellet, og settes tilbake på sin faste plass til glede for senere bruk.

8. VÆR I SKOGEN! Der er det gøy å leke. Der voksne er, samler også barna seg...

Dyras levereregler:

NÅR VI ER I «HJEMMET TIL DYRA» MÅ VI HUSKE PÅ:

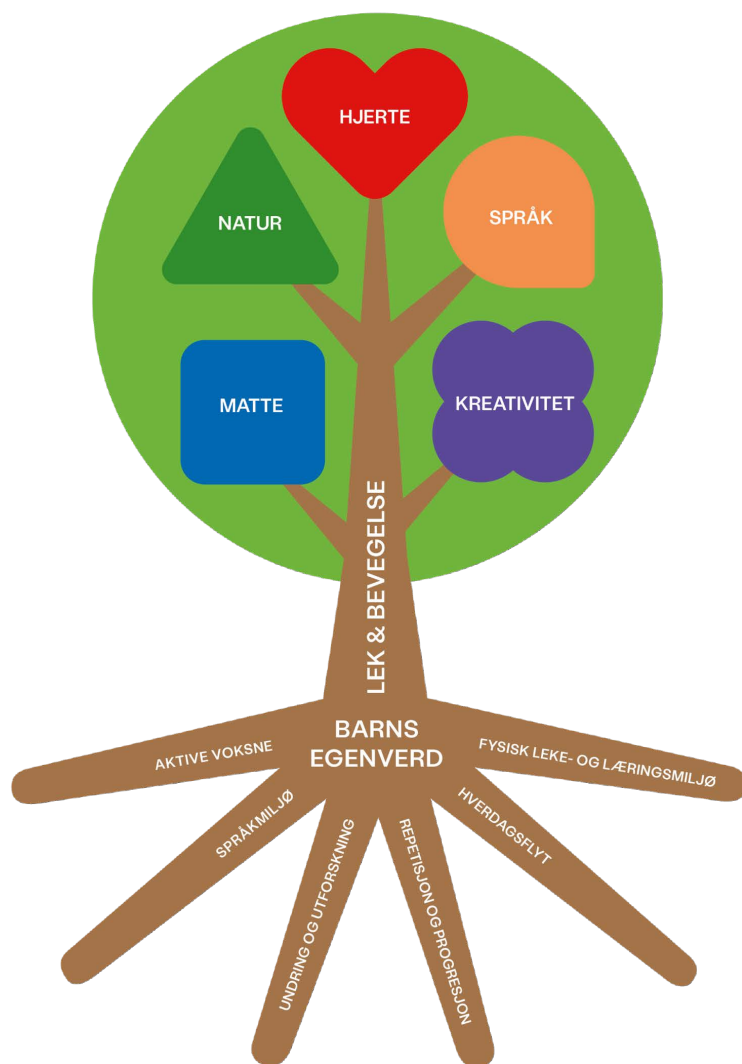
1. DYRA ER MINDRE ENN OSS – VI MÅ SETTE OSS PÅ HUK OG BRUKE LAV, ROLIG STEMME SL IK AT DE IKKE BLIR REDDE NÅR VI ER SAMMEN MED DEM.
2. VI SKAL BEHANDLE DYRA MED RESPEKT. HVA SIER DYRA MED KROPPEN SIN?
3. VI SKAL VISE TAKKNEMLIGHET FOR DET DYRA GIR OSS.
4. VI HAR ANSVARET FOR AT DYRA FÅR DET DE TRENGER AV VANN, MAT, OMSORG OG KOS.
5. NÅR VI ER INNE HOS DYRA GÅR VI INN 2 – 3 OM GANGEN.
6. DYRA HAR RETT PÅ STORRENGJØRING EN GANG PR. UKE.
7. DERSOM VI SER AT ET DYR IKKE HAR DET BRA, MÅ VI SI I FRA!
8. HUSK Å VASKE HENDENE ETTER VI HAR VÆRT MED DYRA!

DET PEDAGOGISKE TREET OG PEDAGOGIKK

Vår modell, som vi kaller det pedagogiske treet, sier noe om innholdet i barnehagen, gir en ramme for det pedagogiske arbeidet og konkretiserer og beskriver viktige sammenhenger mellom barns trivsel, utvikling og læring.

Barns egenverd er kjernen i vår pedagogikk og står sentralt i alt vårt arbeid. Hvert enkelt barn er kompetent og har iboende ressurser som skal få komme til uttrykk og utvikles i barnehagen. Barns egen nysgjerrighet og undring legger grunnlaget for livslang læring. Barn skal støttes og oppmuntres til å uttrykke seg, bli synlig og ha rom for medvirkning. Hvert enkelt barn skal oppleve å bli sett, hørt og forstått av anerkjennende, tydelige og ansvarsfulle voksne.

Med lekende læring, samspill og mestring skal vi gi barna grunnlag til å utvikle seg, og bli den beste utgaven av seg selv. Et av barndommens særpreg er samspill i lek, der initiativ, fantasi og engasjement vil kunne finne sted. Barn skal få undre seg, stille spørsmål, søke opplevelser og gjøre egne erfaringer. Leken skal vies stor plass i vårt pedagogiske arbeid.

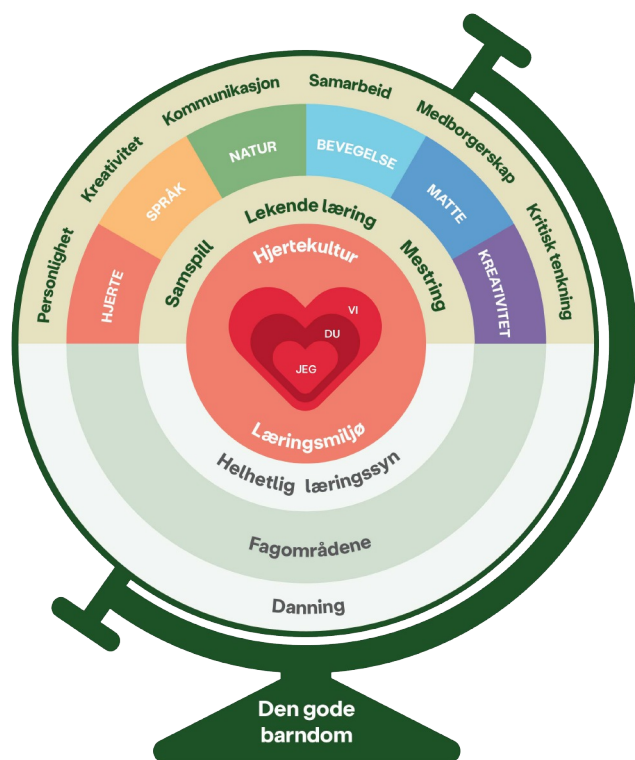

Læringsverkstedets pedagogikk er vår fortolkning av innholdet i rammeplanen og ivaretar rammeplanens føringer. Den norske barnehagetradisjonen bygger på et helhetlig læringssyn. Med Hjertekultur og Lekende læring, samspill og mestring, ivaretar vi barnehagens samfunnsmandat (Lov om barnehager, 2021) og rammeplanens føringer for barnehagens innhold og oppgaver.

Hvert barn er et unikt og verdifullt menneske som skal møtes med respekt og anerkjennelse. Omsorg og lek, læring og dannelse er svært viktige elementer i grunnlaget for Læringsverkstedets pedagogikk.

Modellen «Globusen» symboliserer at «Den gode barndom» og inneholder omsorg og lek, læring og dannelse.; et helhetlig læringssyn.

Med hjertekultur lekende læring, samspill og mestring skal vi gi barna grunnlag til å utvikle seg, og bli den beste utgaven av seg selv.

HJERTEKULTUR OG HELHETLIG LÆRINGSSYN

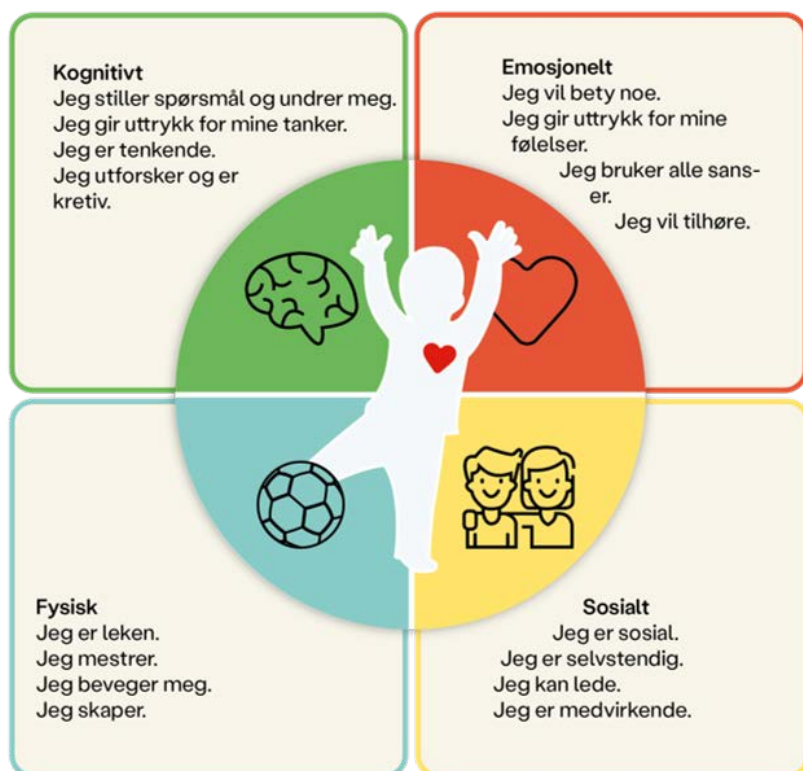
Vår hjertekultur skal være en rød tråd i arbeidet:

Hjertekulturen i Læringsverkstedet utgjør en viktig del av læringsmiljøet som hvert enkelt barn møter i barnehagen. Utvikling, lek, læring og trivsel kommer som et resultat av godt læringsmiljø i barnehagen.

Målet med hjertekulturen er å skape en varm og inkluderende barnehage, der alle barna får gode muligheter til å utvikle seg sosialt, gjennom lek og samspill. Innenfor en slik kultur ser vi at barna kan utvikle tillit til seg selv og andre. Barna skal få oppleve å føle seg verdifulle gjennom å bli sett, forstått, respektert og få hjelp og støtte til det de har behov for.

«Hjertekultur» kan defineres som; «en atmosfære der alle blir inkludert, og har omsorg for hverandre».

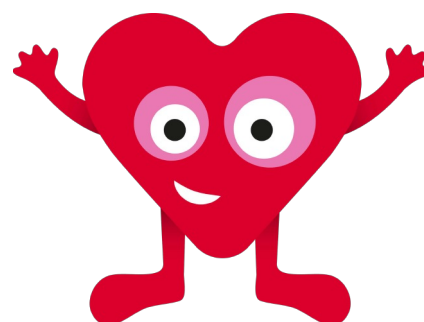
I Læringsverkstedet sine barnehager skal hensynet til barnets beste alltid komme først, og som ansatt i Læringsverkstedet skal vi alltid ha barnet i fokus.

Helhetlig læringssyn

Hele barnet- hele dagen- hele året

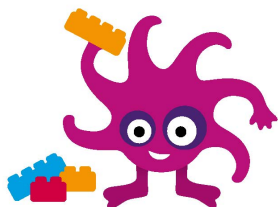
Barn lærer med hele seg, i alle situasjoner, gjennom hele dagen. Vårt helhetlige læringssyn skal prege hele dagen i barnehagen. Vi veksler mellom barns initiativ til lek og aktivitet og situasjoner der voksne planlegger, tilrettelegger og tar regi. Hverdagen er full av gylne muligheter for samspill, lek, trivsel, utvikling og læring.

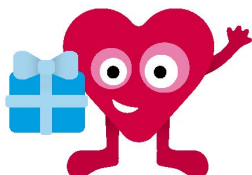
VÅRE LÆRINGSVENNER OG FAGOMRÅDENE

Natur er representert av **Ute-Mons**. Natur dekker rammeplanens fagområder Natur, miljø og teknologi og Nærmiljø og samfunn. Naturen er en fin arena for lek, opplevelser og læring. Arbeid med alle fagområdene kan foregå ute. I vårt fagområde Natur inngår biologi, fysikk, kjemi, zoologi og geologi som viktige temaer barnehagen skal la barna gjøre seg erfaringer med.

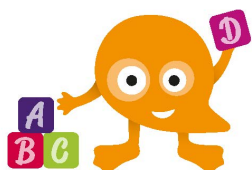
Lek er representert av **Leke-Liv**. Lek=Læring og er overordnet alle fagområdene, enten vi holder på med Matte, Språk, Hjerter, Natur eller Kreativitet. I lek knyttes alle fagområdene sammen. Barna leker seg til erfaringer og kompetanse innen alle områder. Alle barn skal oppleve å være en del av et inkluderende fellesskap i lek. Deltagelse i lek styrker barnas opplevelse av trivsel, egenverd og mestring.

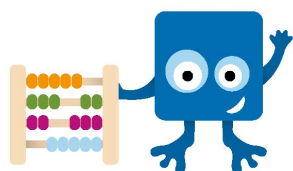
Hjerter er representert av **Hjertrud**. Hjerter er delt inn i tre ulike emner/ hjertelag. De tre hjertelagene er "Jeg", "Du", og "Vi". Hvert av de tre hjertelagene tar opp temaer for å styrke barns egenverd, relasjonen til de andre i barnehagen og fellesskapsfølelsen. Hjertelagene formidler de grunnleggende verdiene for samhandling og hva det betyr for barna og fellesskapet. Disse verdiene skal leves ut hver dag og gjennom hele dagen i Læringsverkstedets barnehager. Gjennom arbeidet med hjertelagene utvikles barna, både som enkelt individer og som en betydningsfull del av fellesskapet.

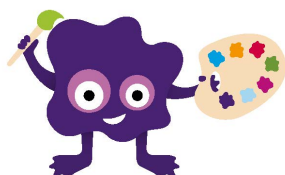
Bevegelse er representert av **Beveg-Else**. Bevegelse dekker rammeplanens fagområdet Kropp, bevegelse, mat og helse. Bevegelse, motorikk og kroppsbeherskelse er en naturlig del av barns hverdag. Gjennom bevegelse opplever barna mestring og de blir kjent med seg selv og sin egen kropp. Beveg-Else oppfordrer de andre læringsvennene til at barna skal bruke kroppen når de skal lære matte, språk osv.

Språk er representert av **Rime-Rolf**. Språk dekker rammeplanens fagområde Kommunikasjon, språk og tekst og inneholder alle elementer som sikrer at barnehagen arbeider med et godt språkmiljø og språkutvikling for alle barn. Fagområdet Språk inngår som en naturlig del i alt av barnehagens arbeid og hverdagsaktiviteter. Når barn lærer språk lærer de grunnlaget for å lære.

Matte er representert av **Telle-Tariq**. Matte rommer innholdet i rammeplanens fagområde Antall, rom og form. Barnehagens arbeid med fagområdet Matte lar barn leke og erfare matematikk på en variert måte. Gjennom lek skapes undring og utforskning som gir godt grunnlag for matematiske samtaler. Gjennom lek møter barna matematiske problemstillinger som gir barna et godt grunnlag for videreutvikling av barnas matematiske kompetanse.

Kreativitet er representert av **Farge-Paletta**. Kreativitet favner barnehagens arbeid med rammeplanens fagområde Kunst, kultur og kreativitet. Kreativitet er et omfattende fagområde og er ofte en del av barnehagens pedagogiske arbeid sammen med andre fagområder.

GYLNE HVERDAGSØYEBLIKK

I våre barnehager handler "Gylne hverdagsøyeblikk" om betydningen av gode relasjoner og samspill. Det handler om hvordan vi tar vare på hverandre, møter nye og "gamle", barn og foreldre i alle møtene som skjer i barnehagen hver dag.

Et gyllent hverdagsøyeblikk kan være hvordan vi møter nye familier allerede ved det første besøket i barnehagen, å kjenne at de er velkommen gjør at foreldrene opplever hjertekultur i praksis.

Hele dagen består av gylne hverdags øyeblikk, som feks hvordan dere blir møtt når dere kommer, gode samtaler med og mellom barna, i leken, under måltidet, ved henting og mange fler. Disse øyeblikkene er de viktigste øyeblikkene i løpet av barnehagedagen for barn, foreldre og personalet og har stor betydning for kvaliteten i barnehagen.

TILKNYTNING & TILVENNING

VÅRT LØFTE TIL BARNA:

JEG HAR HJERTE FOR DEG SLIK AT DU
KAN BLI DEN BESTE UTGAVEN AV DEG SELV

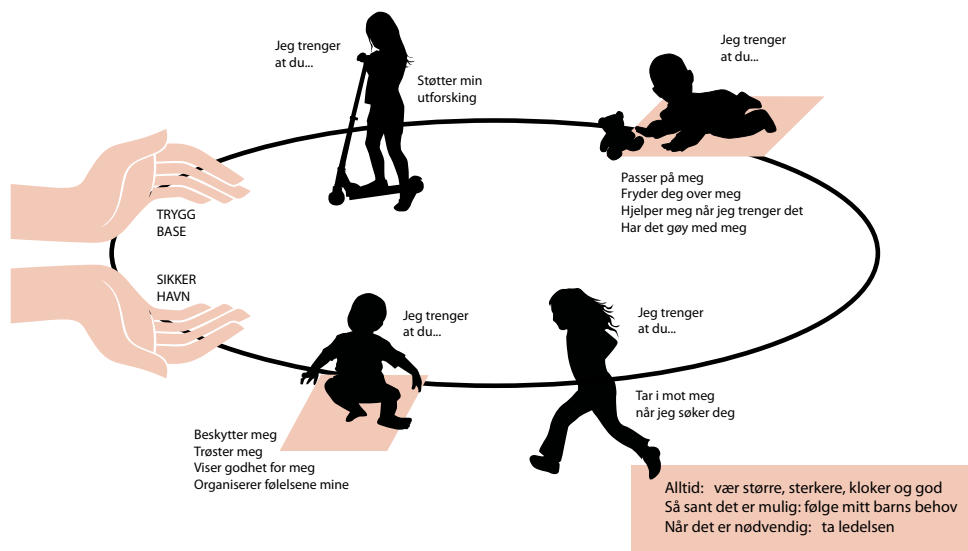
DET FØRSTE MØTET MED BARNEHAGEN

Barn er ulike og har ulike behov! Derfor legger vi til rette for at hvert enkelt barn følges individuelt i sin tilvenning. Samarbeidet med foreldrene er særlig viktig i denne første tiden. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet opplever tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære (Rammplan for barnehagen 2017, s. 20). «Barns tilknytning til sine foreldre danner den viktigste rammen rundt deres utvikling – mens vi i barnehagen nok har en av verdens mest høyt-hengende andre plasser.» Sier Torsteinson, Brantzæg og Øiestad.

Det er med stor ydmykhet vi tar imot nye barn i barnehagen. Den første tiden har vi stort fokus på at betydningen av omsorg og tilknytning handler om at de voksne må være ekstra oppmerksomme på å være tilstede med barnet, og at vi bruker god tid. De minste skal møte stabile, trygge og faste voksne, samt en egen tilknytningsperson. De skal møte voksne som har god kjennskap til tilknytningsteori og som evner å være nær barna, gir dem kjærlighet og følelsen av å høre til.

Trygghetssirkelen

Foreldre med fokus på barnets behov
Cooper, Hoffman, Marvin & Powell, 1999

I

relasjonsarbeidet støtter vi oss blant annet på **trygghetssirkelen** (Cirkel of Security) av Bert Powell. Figuren forstås som en tilnærming, en modell og konkret metode for å utvikle trygg tilknytning mellom barn og voksen. Denne tilknytningsteorien tydeliggjør at hvis vi forsøker å støtte opp under barns utviklingsbehov uten å ta for oss deres behov for følelsesmessig trygge relasjoner, vil vi mislykkes. Om ikke begge behov dekkes, vil ingen dekkes (Torsteinson, Brantzæg og Øiestad). For å fremme trygghet må vi voksne alltid være større, sterkere, klokere og god. Når det er mulig: følg barnets behov og når det er nødvendig: ta ledelsen.

En god tilvenning i barnehagen er viktig for at barnet skal få en best mulig start i sin nye hverdag. En myk start gir et godt grunnlag for en god barnehagehverdag.

Før barna begynner i barnehagen:

Alle nye barn får god informasjon og tilbud om en oppstartsamtale og invitasjon til bli-kjent-dager i barnehagen. I den første samtalen har vi fokus på å utveksle viktig informasjon om barnets første leveår og om barnehagen. Dette er, for mange, ofte det første møte med barnehagen og personalet som skal jobbe med barnet.

Med ønske om å bidra til en myk oppstart, gir vi også alle nye barn og foreldre tilbud om å komme til barnehagen og leke flere ganger før barnet begynner selve tilvenningen i barnehagen.

Når ettåringene begynner i barnehagen er de avhengig av å etablere et nytt bånd til en trygg og stabil voksen. Kontaktpersonen i barnehagen vil derfor investere mye tid i å bli kjent med barnet og vise barnet at hun er villig til å stille opp for barnet og gi trøst og trygghet. For barn med utrygg tilknytning, er det særlig viktig med trygge voksne i barnehagen.

Når barna begynner i barnehagen har de en tilvenningsperiode. Vi setter av mye tid til tilvenning, og vi planlegger den første tiden sammen med foreldrene. Noen blir trygge etter få dager, mens andre trenger mer tid. Sammen skal vi sikre at barna får en god start med god tilpasning ut fra den enkeltes individuelle behov.

De første dagene i barnehagen møter barnet sin tilknytningsperson og barna er ca 2 timer sammen med foreldrene/foresatte i små grupper. Når barnet viser at det er klar for det, kan foreldre/foresatte gå fra en kortere periode. Det er svært viktig å bevisstgjøre barnet på avskjeden slik at de ikke opplever at foreldre/foresatte plutselig forsvinner. Vi vinker «hadet», og når foreldrene/foresatte kommer tilbake vil barnet få erfaring med at foreldre/foresatte kommer tilbake etter en stund. De har også opplevd at kontaktpersonen tar vare på dem når foreldre/foresatte ikke er der. Vi oppfordrer til at barna har kortere dager den første tiden.

Videre er det barna som viser veien videre i sin tilvenningsprosess sammen med de voksne de nå begynner å bli trygge på i barnehagen.

GODE OVERGANGER

OVERGANG FRA BARNEHAGE TIL SKOLE

Vår intensjon er at overgangen mellom barnehagen og skolen skal være så smidig som mulig for barna og for foreldrene. Det siste året i barnehagen er spesielt. Barna er eldst i barnehagen og spente på hva de vil oppleve på skolen. Noen gleder seg og noen gruer seg. Vi ønsker å legge til rette for at den avsluttende tiden i barnehagen skal oppleves som spennende, utfordrende og en tid hvor iveren etter å erobre ny kunnskap skyter fart. Vårt løfte til barna, er at vi har hjerte for deg slik at du kan bli den beste utgaven av deg selv. Det betyr at vi ser hvert enkelt barn. Hva er styrkene og hva er utfordringene. Hvor trenger vi å ha fokus for at akkurat dette barnet opplever overgangen til skolen som starten på nye eventyr. Det betyr også at vi anerkjenner at ingen barn er like, og ikke alle barn trenger det samme.

Vårt løfte til foreldrene er å sammen skape en sosial læringsarena som setter gode spor. Det betyr at vi ønsker at barna skal få grunnleggende ferdigheter innenfor alle 7 fagområdene. Samtidig skal vi pirre barnas nysgjerrighet og lyst til videre læring. Vi er med å legge grunnlaget så barna har de best mulige forutsetninger for tilegne seg ny kunnskap når de begynner på skolen. Barna skal forberedes på det de vil møte i skolen og vi mener at en forutsetning for læring er å mestre dagliglivets aktiviteter. Da blir selvstendighet, hygiene, konsentrasjon over tid, hensyntaking, empati, refleksjon og sosial kompetanse viktige verdier å jobbe med. Når disse verdiene er på plass, da er grunnlaget for viderekurs lang på vei på plass.

Gode relasjoner bidrar til trygghet og utvikling og er med på å skape et inkluderende leke- og læringsmiljø. Når vi jobber med relasjonskompetanse støtter vi oss til traumebasert tilnærming. Personalet har gjennom kursrekken til Siri Søftestad og Inger Lise Andersen, Barnefokus Sør, styrket sin kunnskap om barns utvikling generelt, men også om hvordan barns utvikling kan være dersom de utsettes for traumer eller lever med traumer. Vi bruker samtaleverktøyet «Kroppen er min» i arbeidet med barna det siste året i barnehagen. I dette samtaleverktøyet ligger det at det alltid er en grunn til ulik adferd hos ulike barn. Verktøyet gir barna kunnskaper og innsikt i å sette grenser og om hva som er lov og ikke lov å gjøre med egen og andres kropp.

Vårt løfte til kommunen er at vi skal være en god lagspiller til beste for barna. Det betyr at vi samarbeider med skolen i nærmiljøet vårt. I nært samarbeid med hjemmet, og med foreldrenes samtykke, videreformidler vi informasjon om det enkelte barn til skolen. Barn med særskilte behov følges ekstra godt opp i over barnehage /skole. Dette samarbeidet med skolen starter i god tid før skolestart.

OVERGANG TIL NY GRUPPE

I løpet barnets tid i barnehagen skjer det store endringer i et lite barns liv. Barn utvikler seg i forskjellig tempo og har forskjellige behov. I Naturbarnehagene deler vi barna i grupper ut ifra barnets modningsnivå, vennerelasjoner og individuelle behov. Når vi ser at barnet etter hvert har behov for nye utfordringer tilvennes de en ny gruppe ved at de er på besøk og blir med på turer slik at overgangen blir så glidende som mulig. Overgangene foregår i dialog med foreldrene og skal oppleves trygge for barna og deres foreldre. I hverdagen er ofte barn og voksne fra forskjellige grupper sammen om morgenen og på ettermiddagen. Når barnet begynner på ny gruppe vil voksne og barn være kjente.

SAMARBEID

SAMARBEID MELLOM BARNEHAGE, FORELDRE OG ANDRE INSTANSER

Foreldresamarbeidet skal alltid ha barnas beste som mål, og barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet. Samarbeidet skal skje både på individnivå med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får innflytelse på barnehagens arbeid med å skape et helhetlig omsorgs-, leke- og læringsmiljø for barnegruppen. Naturbarnehagene og Læringsverkstedets barnehager generelt har både foreldreråd og samarbeidsutvalg, slik barnehageloven stiller krav om.

Foreldrerådet består av foreldre/foresatte til alle barna, og skal fremme deres fellesinteresser. Rådet skal bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

Samarbeidsutvalget (SU) skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og barnehagens samarbeidsutvalg.

Naturbarnehagene innkaller til foreldremøter en til to ganger i året, dette er fellesmøter for hver barnehage. I tillegg kan det inviteres til temakvelder med aktuelle temaer. Vi har to foreldresamtaler i året for hvert enkelt barn, og tilrettelegger slik at disse kommer på morgen/ettermiddag. Samtalene skal bidra til å utfylle bildet av barnet, slik at vi i fellesskap og på best mulig måte kan tilrettelegge for det enkeltes barn trivsel og utvikling. Videre vil den daglige kontakten ved levering og henting være av betydning for samarbeidet. Vi ønsker at foreldrene skal føle seg frie til å snakke med oss om det de måtte ha på hjertet, og at de skal føle seg velkomne og ønsket.

Fra foreldrene forventer vi at de deltar i utviklingen av et godt barnehagemiljø ved å møte opp på møter og fellesarrangement, og at de holder seg oppdaterte på skriv og informasjon gitt fra barnehagen. Videre ønsker vi at foreldrene skal ta direkte kontakt med personal/ledelse ved barnehagen ved spørsmål eller bekymringer, og at de har en grunnleggende positiv holdning til barnehagen. Ledelsen er i førstelinje pedagogiske ledere, og videre styrer (daglig leder).

Barnehage og foreldre må ha en felles forståelse for hverandres rolle i saker hvor barnehagen skal, og må samarbeide med andre instanser. Barnehagen har plikt til å samarbeide med kommunen som barnehagemyndighet, skole, helsestasjon, Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), Barne- og ungdomspsykiatri (BUP) og barnevern (BV). Vi benytter BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) handlingsplanen til Arendal Kommune i dette arbeidet.

VÅR VERDIPLATTFORM

VÅR VERDIPLATTFORM

«**Vi får verdens viktigste verdier til å vokse**». Verdens viktigste verdier er barna våre - som skal forme fremtiden. I våre barnehager arbeider vi sammen for at alle barn skal få best mulig grunnlag for utvikling, læring og et trygt og godt liv. Vi ønsker at barna skal vokse i kunnskap og mestring, i trygghet og empati.

«**Leken & ambisiøs**». Vi byr på oss selv og har det moro. Samtidig har vi klare mål og kraft til å nå dem. «**Raus & tydelig**». Vi har takhøyde og frihet, samtidig som vi har rammer og retningslinjer som gjør det trygt å være raus i møtet med barn og foreldre. «**Varme mennesker – faglig best**» - gode barnehager drives av mennesker med varme hjerter og klare hoder. Kombinasjonen er avgjørende, ettersom fagkunnskap uten varme blir sterilt, og varme uten kunnskap blir kos uten mening.

BARNES MEDVIRKNING OG DEMOKRATI

Barnehageloven § 3 Barns rett til medvirkning: barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Dette gjøres gjennom den daglige samtalen, gjennom strukturerte barnesamtaler og ved jevnlig barneevalueringer. I barnehagen bidrar vi til å danne et godt grunnlag for livslang læring og aktiv deltagelse i et demokratisk samfunn. Vi møter hver enkelt barns behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikrer at barna får ta del i og medvirker i felleskapet. Det er personalets holdning, og dermed evnen til å praktisere anerkjennende kommunikasjon gjennom hele barnehagehverdagen som avgjør hvorvidt vi ivaretar barns medvirkning gjennom barnehagehverdagen.

LIVSMESTRING OG HELSE

Rammeplanen sier at barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Som forebyggende tiltak mot mobbing jobber vi kontinuerlig med å skape og opprettholde «Hjertekultur». «Hjerteprogrammet» og «Handlings planen mot mobbing» er gode verktøy i dette arbeidet. Gjennom et godt måltid, en god balanse mellom mye fysisk aktivitet ute og hvile legger vi grunnlaget for matglede og sunne helsevaner. I samspillet mellom barn – barn og barn – voksen lærer barna å håndtere utfordringer, mestre motgang og blir kjent med egne og andres følelser. De opplever mestring, livsglede og trivsel og innenfor barnehagens trygge rammer kan barna prøve ut ulike sider ved samspill, felleskap og vennskap. Gjennom samtaleverktøyet «Kroppen er min» lærer barna om egen kropp og grenser, om å håndtere egne følelser og om viktigheten av å si ifra hvis noen gjør noe ekkelt eller slemt mot dem og kroppen.

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

Vi ønsker at alle i Naturbarnehagene er grunnleggende anerkjennende i møte med andre. Da tilstreber man å forstå den andres perspektiv både lokalt i barnehagen, i den enkelte familie og ut i samfunnet og verden generelt. Vi er nysgjerrige og undrende til forskjeller og likheter sammen med barna. Hver enkelt har sin plass og egen verdi i og for felleskapet uansett kulturell og individuell forutsetning.

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Vi har et syn på barn som deltagende subjekter og at de skal møtes som likeverdige individer uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, etnisitet, kultur, sosial status, språk og religion. Dette innebærer at voksne må kunne lytte slik at alle barn kjenner at deres erfaring gjelder. Ikke minst ved uoverensstemmelser/konflikter barna imellom er det viktig å gi tid og plass slik at alle parter synspunkter gis anledning til å komme fram. Her legges et grunnlag for at barn erfarer at egne opplevelser og perspektiv er verdt å komme med, selv når de er ulike andres.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Rammeplanen sier at barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Et av naturbarnehagenes satsningsområder er at barna skal få utvikle et personlig forhold til, og ha kunnskap om naturen. Gjennom stort fokus på turer ut av barnehagen og inn i skog, mark og vann, så opplever barna tilhørighet til naturen, de får verdifulle erfaringer og opplevelser sammen med voksne som er opptatte av verdiene, holdningene og praksisen som fremmer et bærekraftig samfunn. I Naturbarnehagene har vi kjøkkenhage, dyrestell og grønt flagg-handlingsplan. Dette til sammen er med å legge grunnlaget for barnas gryende forståelse for at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden for klimaet, miljøet og for en bærekraftig forvaltning av naturressursene.

BARNES MEDVIRKNING

HVA ER BARNES MEDVIRKNING?

Å medvirke er ikke det samme som å bestemme. Å la barna medvirke betyr ikke at det er barna som skal bestemme. At barna kan gjøre som de vil.

Barns medvirkning har en stor plass i barnehagen, og det henvises til både barnehagelov, grunnlov og FNs barnekonvensjon om barns rett til å medvirke i egen hverdag. I denne sammenheng betyr det at barnehagen skal legge til rette for, og oppmuntre til, at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.

Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal kunne erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. (Rammeplanen kap.4)

HVA BETYR SÅ BARNES MEDVIRKNING I PRAKSIS?

Det betyr at de voksne i barnehagen må legge til rette for å involvere barna i det som skjer. Rammeplanen sier at barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Den sier også at barna ikke skal overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta. Og dette må de voksne ivareta.

TRE FORUTSETNINGER FOR Å IVARETA BARNES MEDVIRKNING

1. Kunnskap: Forutsetningen for at de voksne skal kunne ivareta barns medvirkning er at de har kunnskap om hva det er og hvordan de kan legge til rette for at det skjer.

2. Se, lytte og involvere: i planlegging av barnehagehverdagen kan de voksne legge til rette for aktiviteter og lek med utgangspunkt i barnas interesser, undringer, opplevelser og hva de er opptatt av og uttrykker til hverandre og til de voksne. Dette ses i sammenheng med de ulike fagområder og kravene i rammeplanen.

3. Samtaler: et av målene med barns medvirkning er at barna skal få oppleve at de har innflytelse på det som skjer i barnehagen. Når barna opplever at deres uttrykk, interesser og opplevelser blir tatt hensyn til, og at voksne og barn samtaler om det som skjer, erfarer de at de påvirker og medvirker i egen hverdag.

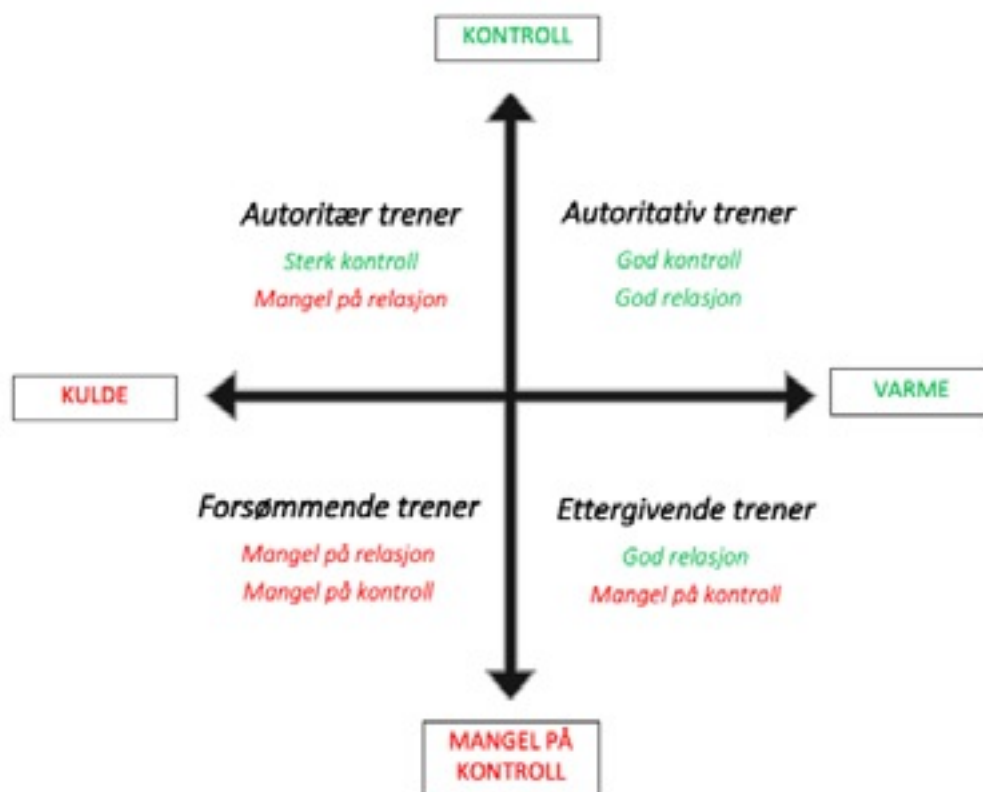
Samtalene med barna om hva de har gjort og hva de tenker er en viktig del av evalueringen i barnehagen. På denne måten har barna innflytelse på det som skjer og deres bidrag blir en del av barnehagens evaluering og videre utvikling. Barna skal kjenne at barnehagen er til for dem!

GRENSESETTING

HVORFOR SETTER VI GRENSER FOR BARN?

Barnet ditt trenger hjelp fra deg for å forstå hvilke regler som gjelder i ulike sammenhenger. Når du setter grenser for barnet ditt, hjelper du dem til å bli sosialt og moralsk ansvarlig. De lærer hva som er ok og hva som ikke er det, samtidig som du gir forutsigbarhet og trygge rammer.

Det er både nødvendig og riktig å kunne sette grenser for barnet ditt. Men måten du setter grensene på, har mye å si for om barnet ditt forstår og aksepterer det du sier. Sett derfor grenser som barnet forstår, og tilstrebe å innta en autoritativ foreldrestil:

DU - ER EN ROLLEMODELL

«Gjør som jeg sier, ikke som jeg gjør», kan det virke som vi voksne mener noen ganger. Men hvordan kan vi be barna om noe vi ikke klarer selv en gang? Du hjelper barnet ditt med

- tydelige forventninger
- klare beskjeder
- konsekvent oppførsel – også når det gjelder deg selv

NÅR BARN PROTESTERER

Har du tenkt på at når barna protesterer mot grensene de voksne setter, er det også et uttrykk for selvstendighet? Å vise selvstendighet er viktig for å lære å stå for egne meninger, ønsker og rettigheter. En annen side av å bli selvstendig og fungere sammen med andre, er å lære å balansere det man selv vil og har lyst til, opp mot andres ønsker og interesser. Kilde: BUFDIR.no

«De som alltid låter sina barn göra som dom vill – har fullständigt missförstått begrepet frihet. Det er direkt fegt att säga til sina barn: Gör som ni vill!» - Astrid Lindgren

NATURBARNEHAGENES ARBEIDSMÅTER

METODEBRUK

Barnehagen benytter ulike arbeidsmåter for å ivareta enkeltbarn, barnegrupper og lokalmiljø. Vårt utgangspunkt er å koble på hele barnet gjennom en helhetlig og tverrfaglig tilnærming i aktiviteter og i samspill. Det være seg fysisk, emosjonelt, sosialt og kognitivt. Vi tenker at et barn formes av de omgivelsene de er en del av, og at barnet selv påvirker omgivelsene. Dette gir føringer for hvordan vi tilrettelegger arbeidet og hvilke metoder som tas i bruk.

PROSJEKTARBEID

– tar utgangspunkt i barns initiativ/interesser. Deres undring leder utvikling av innhold og prosess i prosjektet. Dette er en måte hvor barns medvirkning kan ses som praksis i barnehagen.

TEMAARBEID

– styrer og pedagoger utarb. innhold og prosess i samarbeid med barnehagens øvrige medarbeidere.

REPETISJON OG PROGRESJON

I Læringsverkstedet bruker vi begrepet «bobletid» om repetisjon. Dette er en jevn repetering av rammeplanens fagområder i det daglige livet i barnehagen, og kan også knyttes til progresjon. Bobletid kan skje i samlingsstund, under lek, ulike aktiviteter eller i rutinesituasjoner. Det tilpasses enkeltbarnet og gruppa. Repetisjonen og progresjonen skal sikre en systematisk, helhetlig og kontinuerlig utvikling av barnas ferdigheter. Den skal gi kunnskap og læring innenfor alle fagområder. For å sikre progresjon har vi utarbeidet egne progresjonsskjema. Disse gir oss en pekepinn på hvor det enkelte barn står i sin individuelle utvikling, sett opp mot det som kan forventes som aldersadekvat (se eget skjema). Progresjon krever tilstedeværende voksne som ser enkeltbarnet og gir de rette impulser.

METODEVALG

Prosjektarbeid er en pedagogisk ramme som kan romme mange muligheter, og i Naturbarnehagene velger vi hvert år å bringe inn årets tema som utgangspunkt for prosjektarbeid. Det er en grunnleggende forskjell i tema og prosjektarbeid, og dette ligger i selve tilnærmingen til barna. Turid Thorsby Jansen peker på at: mens et tema er overordnet og planlagt og gjerne baseres på formidling, tar prosjektformen utgangspunkt i barnas spørsmål, undring og svar. I prosess sammen med barna drives prosjektet frem, og sammenlignet med temaarbeid innbyr prosjektarbeid i større grad til en mer undersøkende tilnærming hos barn. Videre ser hun at det aktivt deltagende barnet kan ivaretas bedre når prosjektarbeid blir valgt som arbeidsform.

I Naturbarnehagene ønsker vi parallelt med temaarbeid og gitte rammer å gi rom for prosjektarbeid. Ved å føre disse to arbeidsformene sammen ser vi for oss en pedagogisk rød tråd gjennom året der vi både ivaretar barns medvirkning, og barnehagens mål om felles tema og satsing. Vi lener oss her på Ulla Fischer og Bent Leicht Madsen(2002) som sier at:

«Selv om barna skal ha medvirkning i prosjektarbeidet må likevel personalet ha hovedansvaret for at arbeidet kommer i gang og drives fremover. Det er viktig at de voksne går ut av formidlingsrollen og lar barna bruke tid på å lure på ting. Vi voksne er så programmert til å formidle vår kunnskap og gode ideer, at vi lett glemmer barns medvirkning. Likevel er det nødvendig at voksne har mye kunnskap, og er inspirator når tiden passer for det. Barna har behov for innspill for å se nye retninger. Da kan voksne legge ut ny inspirasjon/spor, stille de forløsende spørsmålene, finne noe interessant å vise».

Vårt utgangspunkt er at barna skal være hovedpersonene i prosjektet, og at det skal bidra til læring og utvikling på deres premisser. Videre ser vi for oss at vi gjennom prosjektet synliggjør det pedagogiske arbeidet i barnehagen, og at det enkeltes barns behov og interesser ivaretas. For å kunne komme i mål med dette kreves tid, kunnskap og valg. Da vet vi at det å velge også handler om å velge bort noe, og at noen planer og strukturer må være åpne slik at prosjektformen kan få et reelt utgangspunkt. Dette må den enkelte barnehage, og den enkelte gruppe ha i bakhodet og tilpasse. Som voksne må vi improvisere, og våge å la barna ta styring og vise vei.

SPRÅK OG KOMMUNIKASJON

Gjennom språket har barn mulighet til å påvirke omgivelsene sine og være en del av fellesskapet. Barna trenger språket for å danne vennskap, delta aktivt i leken og for å kunne ha et godt samspill med andre. Språket er en viktig forutsetning for den sosiale kompetansen. Som voksne har vi et ansvar for å tilrettelegge slik at hvert barn får utvikle så gode språkferdigheter som mulig. Hvert enkelt barn ut fra sine forutsetninger. Konteksten må være trygg og god, og barna må ha mulighet for å kunne snakke om sine opplevelser, tanker og følelser. Hver situasjon bør utnyttes til å utvikle barnas språk og forståelse, det være seg i garderoben, under leken, i aktiviteter og under måltidet.

Språket i hverdagssituasjonene preges av at vi lytter og er på jakt etter barnas initiativ i samtalen. Felles opplevelser både ute og inne kan være utgangspunkt for en dialog en til en eller i en samtale i fellesskapet. Som voksne stiller vi åpne spørsmål som oppmuntrer til aktiv bruk av fantasi og språk. Vi åpner for en undrende innstilling slik at samtalene kan utvikles.

Barnehagen skal bidra til å stimulere språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling. Barn skal leke med språk, tekst og symboler, og de skal møte ulike språk, språkformer og dialekter (Rammeplanen 2017).

For å systematisere språkutviklingen jobber vi etter syv temaer hos oss. Disse er **tekstformidling, rytme og bevegelse, dialog, begreper, ABC, lyder og uttale og rim og regler.**

Vi har fine lesestunder, aktiviteter og samlinger, samt tid og rom for "den gode samtalen" her og nå. Vi planlegger, dokumenterer og evaluerer vårt arbeide med språk.

NATURESTETIKK

NATURESTETIKK

Naturens estetiske kvaliteter har alltid vårt fokus. Naturen brukes som en viktig kilde til sanselige opplevelser og ikke bare som nytteverdi. Det å ha søkelys på det estetiske handler om å ha en omsorgsfull og oppmerksom holdning til det man gjør. Dette er det motsatte av å være likegyldig til det man omgir seg med. Vi skal lære om de store sammenhenger, samtidig som vi har blick for de små detaljene.

Ved å gi barna et godt forhold til naturen gjennom sanser, erfaringer og opplevelser ønsker vi å bidra til å utvikle respekt og kunnskap om naturen, og bidra til prinsippet om bærekraftig utvikling.

Vi skal være et sted der verdens viktigste verdier får vokse gjennom nærhet til natur, eventyr og et hjerte for deg så du kan være deg i felleskap med andre.

Ligge på ryggen og se på skyene, fasineres over spindelvevet som er spent opp mellom to trær, følge en maur sin gang nedover stien, sette pris på fargene på en sommerfugl, lukke øynene og høre vannet som renner nedover bekken.

SMÅ GRUPPER OG VENNSKAPSRELASJONER

SMÅGRUPP

ER OG VENNSKAPSRELASJONER

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til hverandre (Rammeplanen 2017).

For å verne om og støtte opp om barns relasjoner er det viktig med observante og tilstedeværende voksne. Det handler om at vi ser barna og griper muligheten til å forsterke allerede eksisterende relasjoner samt bygge nye relasjoner. Det er i relasjon med andre at barn lærer, dermed blir barnas evner til å etablere og holde på trygge og gode relasjoner en forutsetning for læring og utvikling (Roland/Størksen 2012).

I våre barnehager deler vi derfor opp barnegruppene i små grupper så ofte det lar seg gjøre. Delingen skjer på grunnlag av hva som er fokuset denne dagen. Det kan være språkgrupper, der vi har aktiviteter som er rettet mot språkstimulering. Det kan være aktivitetsgruppe hvor barna holder på med ulike aktiviteter knyttet opp mot tradisjoner, årstid eller prosjekt. Det kan være lekegrupper, hvor barna får ro og plass til å fordype seg i lek over tid, og mulighet for å forsterke eller skape nye relasjoner. Alt etter hvilken gruppe det er, kan barna være med å påvirke gruppedelingen ut ifra ønsker og vennskapsrelasjoner. Vi ser også verdien av å dele i grupper på tvers av alder, da andre barn øver sterkere inn lytelse på barnas utvikling enn voksne gjør. De større barna utvikler empati og opplever glede over å kunne hjelpe og lære bort kunnskaper, de minste barna tilegner nye ferdigheter og mottar omsorg (Lamer 2007).

Barn og unge danner seg ett bilde av sin egen verdi og betydning ut fra responsene og anerkjennelsen de får fra nære voksne. Små barn har ett grunnleggende behov for trygghet. Trygghet er forankret i det å være i en tilknytningsrelasjon. Små og stabile grupper skaper tilhørighet og trygghet. Dette er basisen for en positiv utvikling hos barnet. Måten vi i barnehagen kommuniserer med barna og hvor-dan vi møter de, vil ha betydning for barnas selvfølelse.

«Vårt mål er sammen å skape en sosial læringsarena som setter gode spor»

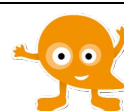
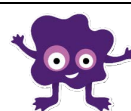
SMÅGRUPPER
OG RELASJONER

PROGRESJONSSKJEMAER

KNYTTET OPP MOT BARNAS UTVIKLING OG PROGRESJON

Kommunikasjon, språk og tekst	Reagere på og bruke enkle ord og lyder. Synge, rim/regler, bruk av konkreter i samling. Lese og se i bøker sammen med barna. Snakke med barna i hverdagen, benevne det vi gjør og det vi ser. Legge til rette for et godt måltid med mulighet for samspill og kommunikasjon.	God språkforståelse, godt ordforråd, kan snakke i setninger. Sang, rim og regler. Bruk av konkreter og bilder i samling. Tulle og tøyse med språket og ordene. Lese og se i bøker. Voksne er gode språkmodeller, og benevner det vi opplever i hverdagen. Eventyr med konkreter.
Kropp, bevegelse, mat og helse	Utforske grunnleggende bevegelser som å krabbe, sitte, gå og klatre. Lekemiljø tilpasset barnets alder og utvikling. God plass til grovmotoriske aktiviteter. Samling med sangleker, musikk, eventyr med konkreter. Nærhet og støtte for stimulering av grunnleggende bevegelser og utforskning av omgivelsene. Utforske barnehagens uteområder. God balanse mellom lek og hvile. Et godt måltid med	Utforske grunnleggende bevegelser som å klatre, løpe, hoppe, åle, danse med mer. Turer utenfor barnehagens område. Lekemiljø tilpasset barnets alder og utvikling. God plass til grovmotoriske aktiviteter. Hinderløype ute og inne. Samlingsstund med eventyr og sang, med konkreter. Sangleker med bevegelser til. Vaske hender etter do/bleieskift, og før måltider. Legge til rette for god balanse mellom hvile og aktivitet. Legge til rette for et godt måltid.
Kunst, kultur og kreativitet	Utforske sanselige og estetiske uttrykk gjennom varierte aktiviteter. Kunst i naturen. Samling med sangleker, eventyr, konkreter og materialer som stimulerer sansene. Legge til rette for å lytte til musikk og bevege kroppen. Barna skal få utforske og prøve instrumenter tilpasset alder. Formingsaktiviteter som maling og toving. Et godt måltid som stimulerer sansene gjennom nye smaksopplevelser og utforskning	Bruke ulike materialer og uttrykksformer. Utforske sansene gjennom varierte aktiviteter. Kunst i naturen. Samling med sangleker, eventyr, konkreter og materialer som stimulerer sansene. Legge til rette for å lytte til musikk og bevege kroppen. Barna skal utforske og prøve instrumenter tilpasset alder. Formingsaktiviteter som maling, tegning, toving, klippe og lime osv. Legge til rette for fri lek og hjelpe barna i samspillet. Dramatisering av eventyr, la barna gå i rolle. Et godt måltid som stimulerer sansene gjennom nye smaksopplevelser og utforskning av råvarer.
Natur, miljø og teknologi	Vise interesse for naturen. Legge til rette for utetid året rundt. Nærhet og samspill med dyr.	Oppdage endringer og liv i naturen. Gi barna varierte opplevelser ute i naturen gjennom årstidene og bevisstgjøre barna ulike årstider. Utforske naturen og det som lever der; insekter, fugler og dyr. Utelek i barnehagen og på tur, leke med naturmaterialer og lage kunst, bruk og vern av naturen. Samspill og
Etikk, religion og filosofi	Utvikle grunnleggende samspill. Medvirkning. Legge til rette for at barna kan oppdage hverandre, og være i samspill. Ansatte som er nær barna i lek og hjelper barna til å være sammen med hverandre. Hjelp barna med å vise empati og trøste. Vise glede og humor	Kjenne igjen rett og galt. Medvirkning. Legge til rette for at barna kan være sammen på en god måte, ved å være en aktiv voksen tett på barna. Vise barna empati, på den måten erfarer de hva empati er i praksis. Veilede og korrigere atferd som skaper konflikt, og hjelpe barna i konfliktløsning. La barna påvirke og medvirke i

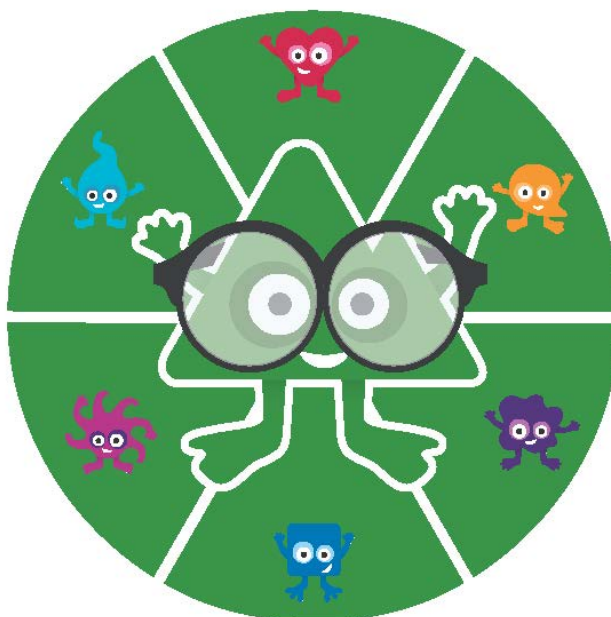
	hverdagen, aktiviteter og samling. La barna påvirke og medvirke i egen hverdag ut fra deres utvikling og behov.	
Nærmiljø og samfunn	Kjenne trygghet i barnehagemiljøet. Legge til rette for at barna skal bli kjent inne og ute i barnehagen.	Utforske nærmiljøet. Bli kjent oppe i barnehagen på våren, før nytt barnehageår. Utforske nærmiljøet ved å gå på turer.
Antall, rom og form	Få erfaring med former, farger og mengder. Leke med puttekasser med ulike former. Ha leker og materialer i ulik form, farge og mengde. Synge sanger og sangleker med telling. Telle med barna i lek: telle fingre, tær, klosser, bamser med mer.	Kjenne igjen farger, former og enkel telling. Legge til rette for at barna kan utforske og leke med mengde, farge og form. Konstruksjonslek, puslespill, matlaging, perle, tegne, male, leke med geometriske former. Utforske begreper som: liten, stor, størst og minst, hard, myk osv.
Sosial kompetanse/hjerteprogrammet	Hjerte for meg selv, oppleve trygghet og bli kjent med egne følelser og behov. Ansatte skal hjelpe til å bli trygg på omgivelsene og seg selv gjennom lek og nærhet i hverdagen. Trygge rutiner og overganger. En varm velkomst og en god avskjed. Synge navnesanger, parallell-lek, gjentakelser, titt-tei lek, skape god stemning, være rolige sammen med barna.	Hjerte for meg selv og deg. Gi uttrykk for egne behov, og reagere på andres behov og følelser. Ansatte skal være gode rollemodeller og gi trøst, vise glede, humor og latter. Hjertesamling.

Fagområdene	3-4 åringene	5-6 åringene
Kommunikasjon, språk og tekst	Beherske situasjonsuavhengig språk. Gi uttrykk for ønsker og behov verbalt. Bruke funksjonsord som pronomener (jeg, min, meg osv) og preposisjoner (i, på, over osv). Delta i lengre dialoger og fortelle egne fortellinger. Sang, rim og regler. Eventyrstund med konkrete. Lese og se i bøker. Spille spill og regelleker. Leke med språket; tulleord og klappe stavelser.	Forstå ord i overført betydning (en varm klem, sommerfugler i magen). Høre hvilke ord som rimer, og likner på hverandre. Dele ord inn i stavelser og høre hvilke lyd ordet begynner med. Barna utvikler språklig bevissthet og er opptatt av språkets form. Dette er viktig for å lære å lese og skrive. Sang, rim og regler. Lese og se i bøker, spille spill og regelleker. Tulle og tøyse med språket, lage egne historier. Klappe stavelser, øve på første lyd i ord og sammensatte ord (solbrille, vannmelon, regntøy osv).
Kropp, bevegelse, mat og helse	Sette grenser for egen kropp. Øve finmotorikken. Gode naturopplevelser i barnehagen og på tur. Grov – og finmotoriske aktiviteter. Barna skal øve på å kle på og av seg selv. Smøre mat og mestre spiseredskapene. Vaske hender etter	Samarbeide med hverandre. Mestre hygiene. Gode naturopplevelser i barnehagen og på tur. Grov – og finmotoriske aktiviteter. Samarbeidet med foresatte om å øve seg på å ta vare på sin personlige hygiene (håndvask og toalettbesøk). Være ute i

	toalettbesøk og før måltider. Legge til rette for en god balanse mellom hvile og aktivitet. Legge til rette for et godt måltid.	naturen og legge til rette for at barna skal øve utholdenhet og mestring av ulent terreng. Legge til rette for balanse mellom hvile og aktivitet. Kroppen er min. Mestre på – og avkleddning. Legge til rette for et godt måltid.
Kunst, kultur og kreativitet	Skape eget uttrykk og bruke fantasi. Kunst i naturen. Legge til rette for formingsaktiviteter med forskjellige metoder og teknikker slik at barna får varierte opplevelser. Samling med sang, eventyr, ulike konkrete og materialer som stimulerer sansene. La barna bruke instrumenter og lage egne kostymer. Rollelek og dramatisering. Et godt måltid med fokus på at barna skal være deltakende, og får utforske sansene sine gjennom ulike råvarer.	Eksperimentere med materialer og verktøy. Kunst i naturen. Legge til rette for formingsaktiviteter hvor barna utforsker og videreutvikler teknikker og bruk av verktøy gjennom ulike materialer, farger og former. Lage kunstutstillinger i naturen med naturmaterialer. Eventyr og dramatisering hvor barna går i rolle, lage egne kostymer og fremføre for andre.
Natur, miljø og teknologi	Lære om naturen og mangfoldet i den gjennom varierte opplevelser, teknikker og aktiviteter. Legge til rette for glede og humor i aktiviteter utendørs. La barna oppleve glede ved å være ute gjennom hele året. Barna skal hjelpe til med stell og pass av hage og dyr. Barna skal gå på turer. Oppleve, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover gjennom eksperimenter av ulik slag. Begynnende kjennskap til IKT. Bruke forstørrelsesglass, mikroskop og lage kunst i naturen og enkle konstruksjoner.	Forstå sammenheng i natur og miljø. Leke og være kreative ute i naturen, og ta vare på den. Legge til rette for at barna kan utvikle grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspill i naturen. La barna få kunnskap og erfaringer om bærekraftig utvikling, kildesortering og gjenbruk. Ta i bruk digitale verktøy sammen med barna og la de utforske. Et godt måltid ute i naturen. Eksperimentere. Kunst i naturen. Spikking. Ta med bøker om naturen ut, og la barna lese i bøker ute. Grønt flagg. Turer med varierte opplevelser.
Etikk, religion og filosofi	Oppleve formidling og markering av høytidene. Medvirkning. La barna påvirke og medvirke i egen hverdag ut fra deres utvikling og behov. Få erfaringer om hvordan vi skal være og ikke være med hverandre. Empati og nestekjærlighet. Sette grenser for seg selv og egen kropp. Respektere andres grenser. Lære at mennesker er forskjellige, ser forskjellige ut og har forskjellige familier. Kjenne til ulike kulturer og religioner representert i barnegruppen.	Utforske verdier, mangfold og tro. Medvirkning. La barna påvirke og medvirke i egen hverdag ut fra deres utvikling og behov. Samtaler, samlinger og aktiviteter om tro og etikk. Barna skal oppleve formidling og markering av høytidene. Empati og nestekjærlighet. Sette grenser for seg selv og egen kropp. Respektere andres grenser. Lære at mennesker er forskjellige, ser forskjellige ut og har forskjellige familier. Kjenne til ulike kulturer og religioner representert i barnegruppen.
Nærmiljø og samfunn	Barna skal medvirke i hverdagen. Bli kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer. Legge til rette for at barna skal påvirke og medvirke i hverdagen i form av	Forberede seg til skolestart. Medvirke og påvirke egen hverdag. Legge til rette for at barna kan forberedes til skolestart gjennom å besøke skolene og SFO. Følge planen for overgang til skolen

	aktiviteter de har lyst til å gjøre. Spør barna om deres opplevelser og meninger. Begynne og bli kjent med FN`s barnekonvensjon på ulike måter i barnehagen. Gå på turer i nærmiljøet, besøke arbeidsplasser og la barna bli kjent med samfunnet rundt (bibliotek, lekeplass med mer). La barna få kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon.	fra Arendal kommune i samarbeid med foresatte. Barna skal kjenne til FNs barnekonvensjon. Bli kjent med å ferdes i trafikken. Gå på turer i nærmiljøet, bli kjent med ulike yrkesgrupper.
Antall, rom og form	Kjenne igjen og navngi enkle former. Telle og bruke tall i lek. Legge til rette for at barna kan leke med geometriske former, tegne, pusle og spille spill. Klippe og lime, lage kunst med naturmaterialer ute og inne. Konstruksjonslek. Et godt måltid med fokus på måling og veiing.	Telle og bruke tall systematisk. Utforske og beskrive former og mønstre. Problemløsning og logisk tenkning. Spille spill, pusle, formingsaktiviteter og et godt måltid med fokus på matematiske begreper. Leke med mengde, størrelse og former. Eksperimentere. Sammenligne lengde, vekt og volum med enkle begreper (lengre, tyngre, lettere med mer). Bruke enkle måleverktøy som linjal, litermål, vekt. Leke og gjøre aktiviteter som handler om begrepene under, over, ved siden, bak, mellom, ved siden.
Sosial kompetanse/hjerteprogrammet	Hjerte for oss. Samhandle i gruppe og følge enkle regler. Hjertesamling. Fokus på følelser og regulering. Sette grenser for seg selv og respektere andres grenser. Si stopp. Oppfordre barna til å hjelpe hverandre, trøste hverandre og hente hjelp. Vente på tur, samarbeide i lek.	Hjerte for meg selv, hjerte for deg, hjerte for oss. Være med å finne løsninger i konflikter. Vise empati og forståelse for andre sine følelser og behov. Reflektere over rett og galt. Ta initiativ til lek og inkludering. Samling med etisk refleksjon, la barna få ansvar for ulike oppgaver. Veilede barna i å hjelpe hverandre i hverdagen. Samarbeidsoppgaver. Turtaking. Snakke om følelser, sette ord på ulike følelser og øve på å dette i hverdagen.

PLANLEGGING DOKUMENTASJON OG VURDERING

PLANLEGGING, DOKUMENTASJON OG VURDERING

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle systematisk i det pedagogiske arbeidet. Barnehagen er forpliktet til å begrunne, planlegge, vurdere og dokumentere at det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehageloven og rammeplanen. I Naturbarnehagene årsplanen aktivt til å lage månedsplaner og dagslapper. Her beskrives det planlagte innholdet for både barn, foreldre og ansatte, og er ment som et felles utgangspunkt for oversikt og struktur. Planene sikrer at vi ivaretar alle Rammeplanens 7 fagområder. Årshjul for møtevirksomhet, HMS arbeid og kompetanseutvikling inngår også som del av denne planleggingen.

Rammeplanen fastslår at dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet inngår som en viktig del av barnehagens arbeid. Dokumentasjonen skal gi foreldre, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, erfarer, lærer og gjør i barnehagen, samt vise hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen.

«Dagen i dag», pedagogisk dokumentasjon, evalueringer og observasjoner er en del av dokumentasjonen i Naturbarnehagene. I tillegg er egne utstillinger, og hjemmesiden en del av vår dokumentasjon. Vi bruker MyKid, hvor vi dokumenterer barnas liv og utvikling i barnehagen, og her lagres alle bilder fra barnehagehverdagen. Når barnehagetiden er slutt henter foreldrene ut bildene, fylt med hverdagsglimt fra den enkeltes eventyrlige reise i barnehagetiden.

Det pedagogiske arbeidet skal vurderes – det betyr beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Systematisk vurdering legger grunnlag for utvikling av barnehagen som en lærende organisasjon. I Læringsverkstedet gjøres det hvert kvartal evalueringer av det pedagogiske arbeidet og gitte måleparametere ved hver enkelt barnehage. Dette er ment som kvalitetssikring av det pedagogiske arbeidet, og gir en pekepinn på hvor vi bør videreutvikles / endre oss eller fortsatt ha fokus for å best mulig bidra til å få verdens viktigste verdier til å vokse.

Naturbarnehagene vurderer systematisk sitt pedagogiske arbeid og praksis, ved å evaluere to ganger i året. De voksne evaluerer på bakgrunn av didaktisk tenkning og tilnærming til praksis, mens barna evaluerer på sin helt egne måte. Det kan være gjennom spontan samtale, eller ved konkrete spørsmål rundt enkelte områder eller aktiviteter. Når barna evaluerer selv får vi en unik mulighet til å se deres modell av verden. Vi får innblikk og svar på hva de opplever, og hvordan de tenker rundt barnehagens praksis. Dette er et godt utgangspunkt for videre planlegging og utvikling av den pedagogiske praksisen ved barnehagen. Videre vurderes praksis kontinuerlig gjennom personal, gruppemøter og foreldresamarbeid, og det tas årlig bruker og medarbeiderundersøkelser. Disse undersøkelsene er utgangspunkt for tiltak- og handlingsplaner knyttet til pedagogisk praksis.

AUGUST

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer, nye råvarer.
Et godt måltid på tur.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Den gode samtalen med barna.
Billedbok/lesestund ute og inne.
Ulike språk.
Spennende høytlesning, fortellinger, samtaler og sanger.
Samlingstund med kjente og kjære sanger, rim og regler.
Høstmedley. Eventyrsamlinger.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Anerkjennende kommunikasjon.
Ro og tid til undring og samtale.
Undring sammen over det naturen gir oss.
Reflektere over skjønnheten i naturen.

ANTALL, ROM OG FORM

Vi veier og måler mens vi baker.
Vi sorterer bær og andre skatter fra naturen.
Mattelek. Realfagsaktiviteter.
Månedens eksperiment.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Søppelplukketur i nærmiljøet «Dette er barnehagen vår».
Frukt, bær og grønnsaksturer.
Vi lager hyggelige spor og hilsener til andre på turstedene
VI TAR VARE PÅ NÆRMILJØET

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Med kniv og fantasi».
Vi lager kunst av og med naturens skatter.
Eventyrsamlinger ute og inne

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Miljøsamling og miljøregler/grønt flagg.
Vettene setter miljøråd.
Dyre/hagestell.
Kjøkkenhagen høstes.
Eksperiment:
Hva skjer når vi graver ned Matavfallet og plasten?
Jeg er på "Dibber-app"

VIKTIGE DATOER

PLANLEGGINGSDAG

Eydehavn
11. august
Longum
25.august

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.

Et godt måltid på tur.

Friluftshvile.

Sang og bevegelsesleker.

Turer i skog og mark.

Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Den gode samtalen med barna.
Billedbok/lesestund ute og inne.

"Dagen i dag" - med barna
Fokus på høsttakkefesten.
Lesende barnehage.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Anerkjennende kommunikasjon.

Ulike religioner representert i
barnehagen.

ANTALL, ROM OG FORM

Vi veier det vi høster av
frukt, bær og grønt.

Utforskning av geometriske
former på frukt og grønt.

Vi baker og måler.

Fysikkeksperimenter.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Vi tar vare på nærmiljøet
Miljøsmart barnehage.

Vi lager kart over nærmiljø
og uteområde.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Med kniv og fantasi».

Høstmedley.

Male brødposer og
lage etiketter.

Pynte uteområdet til fest.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Miljøsamling og miljøregler/
grønt flagg.

Dyre/hagestell.

Hvorfor skifter bladene
farge? Kan vi finne bladene
våre på nettet?

VIKTIGE DATOER: PLANLEGGINGSDAG

SLAABERVIG

12. SEPTEMBER

HELSEVIGA

18. SEPTEMBER

FORELDREMØTE

E: 9.september

H: 2. september

L: 11.september

S: 9. september

HØSTTAKKEFEST

E: 24.september

H: 24.september

L: 25.september

S: 25.september

SU-MØTE

E: 4. september

H: 10. september

L: 16. september

S: 16. september

UTVIKLINGSSAMTALER
sept/okt

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.

Et godt måltid på tur.

Friluftshvile.

Sang og bevegelsesleker.

Turer i skog og mark.

Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Den gode samtalen med barna.

Eventyrstund under trærne, og
rundt bålet.

"Dagen i dag"

Samlingsstund med sanger,
rim og regler.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

"alle barna har rett til..."

Ro til undring og samtale.

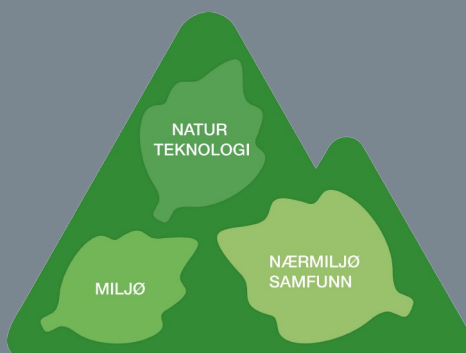
Hjertekultur.

Ulike land og religioner
representert i barnehagen.

ANTALL, ROM OG FORM

Vi legger merke til antall, rom
og form i omgivelsene våre,
og leker og teller oss
gjennom hverdagen.

Fysikkeksperimenter.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Vi tar vare på nærmiljøet

Barnekonvensjonen
og barns rettigheter.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Med kniv og fantasi».

Vi lager symboler for fred
ved hjelp av naturmateriale
og ulike teknikker.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Dyre- og hagestell.

Natursti med QR-koder.

Hvilke fugler hører vi i skogen?

Kan vi finne dem på nettet?

VIKTIGE DATOER:
PLANLEGGINGSDAGER
H 22.OKTOBER
S 22.OKTOBER

NOVEMBER

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.
Måltidsmiljø eller kultur.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

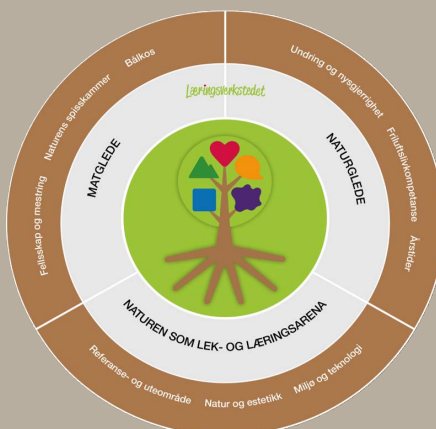
Fortellingen om St.Martin.
Den gode samtalen med barna.
Stemningsfulle samlingsstunder med lyktesanger.
"Dagen i dag" - med barna.
Språklek.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Å være "hjelpsom og omtensksom".
Ro til undring og samtale.
Anerkjennende kommunikasjon.
Ulike kulturer representert i barnehagen.

ANTALL, ROM OG FORM

Vi baker sol, måne og stjernebaker.
Lek med klosser og spill.
Realfag.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

St. Martin var en god hjelper.
Kan vi hjelpe noen i nærmiljøet?

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Vi lager lykter av gjenbruks- og naturmaterieell.
Dramatisering av fortellingen om St. Martin.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Miljøsamling og miljøregler/grønt flagg.
Dyrestell.
Hvorfor blir det mørkere?

VIKTIGE DATOER:

PLANLEGGINGSDAG
E 7. NOVEMBER
L 7. NOVEMBER

LYKTEFEST
E 26. NOVEMBER
H 19. NOVEMBER
L 20. NOVEMBER
S 26. NOVEMBER

DESEMBER

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer,
nye råvarer.
Måltidsmiljø.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

“juleevangeliet”
dramatiseres.
Undring og følelser.
Vi gleder oss over
julelitteratur.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Samlingsstunder.
Vi møter fjøsnissen.
Nissegleder og nissestreker.
Juleevangeliet, julesanger.
Felles sanghefte.
Adventskalender.
Hjertekultur: “Gleden av å gi”

ANTALL, ROM OG FORM

Vi baker og veier.
“Full/halvfull/tom”
Mål, vekt og temperatur.
Hvor mye mat spiser dyra våre?
Leker/eksperimenterer med
naturmateriell og skatter.
Vi teller ned til jul.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Vi lager omvendt julekalender.
Kan vi glede noen
i nærmiljøet med Luciatog
eller
julekunst?

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Fargen er rød,
og materialet hentet
fra naturen.

Vi tover og lager
julehemmeligheter.
Vi pynter juletre ute.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Dyrestell.
Vi lager mat til småfuglene.
Spordetektiver.
Nissesprell i naturen.

VIKTIGE DATOER:

NISSEFEST

E: 17. desember

H: 18. desember

L: 11. desember

S: 5. desember

NISSEMARS

L: 12. desember

JULEBORD

L: 18. desember

LUCIAMARKERING

12. desember

**FRIST PÅMELDING
OM Plass JUL:**

1. desember!

JANUAR

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.

Måltidsmiljø eller kultur.

Friluftshvile.

Sang og bevegelsesleker.

Turer i skog og mark.

Kropp og hygiene.

Vinterleker.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Litteratur: Eventyr

Stemningsfulle lesestunder.

Trollviser og regler.

Språkgrupper og
språksamlinger.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Hjertekultur.

Eventyr som utgangspunkt
for filosofi og undring.

ANTALL, ROM OG FORM

Geometriske former
i is og snø i
nærmiljøet.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Vi forbereder utstilling.

«Vi overrasker noen
i nærmiljøet»

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Vi tegner med kull
fra bålet.

Vi maler
og designer
kostymer.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Miljøsamling og
miljøregler/grønt flagg.

Dyrestell.

Spordetektiver.

Har småfuglene det bra?

FEBRUAR

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.
Måltidsmiljø eller kultur.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Litteratur: Eventyr.
Stemningsfulle lesestunder.
Trollviser og regler.
Språkgrupper og
språksamlinger.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Eventyr.
Vi undrer oss og filosoferer
sammen med barna.

ANTALL, ROM OG FORM

Jakten på den mest
eventyrlige istappen.
Vi måler og sorterer
etter størrelse.
Realfagsaktiviteter.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Utstilling i nærmiljøet.
Miljøsmart barnehage.
Vi markerer
SAMENES DAG
6. Februar

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Aktiviteter
med naturmaterialer.
Vi maler og designer kostymer.
Vi dramatiserer
eventyr og danser til
«Dovregubbens hall»

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Dyrestell.
Spordetektiver.
Hva skjer med vannet
når vi setter det ut?
Trenger småfuglene mer mat?

VIKTIGE DATOER:

PLANLEGGINGSDAG

5. februar

FEST PÅ SLOTTET

H 13. februar

L: 26. februar

S: 27. februar

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.
Måltidsmiljø eller kultur.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Barna lager egne fortellinger
sammen med voksne.
Den gode samtalen.
Språkgrupper.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Påskefortellinger
og budskap.
Naturens magiske
oppvåkning.
Miljøreglene.

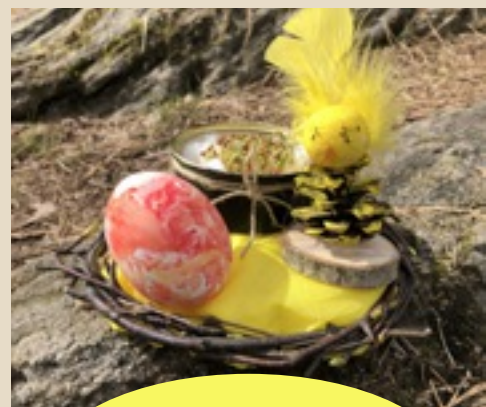
ANTALL, ROM OG FORM

Realfagsaktiviteter.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Finnes påskeharen
i nærmiljøet vårt?
Påsketradisjoner.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Fargen er gul, og materialet
hentet fra naturen.
Vi tover og maler på egg.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Miljøsamling og
miljøregler/grønt flagg.
Dyrestell.
Hvorfor blir det lysere?

FRIST PÅMELDING
OM PLASS PÅSKE:

1. mars!

VIKTIGE DATOER:

SU-MØTE

E: 5. mars

FEST PÅ SLOTTET

E: 12. mars

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.
Måltidsmiljø eller kultur.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Den magiske samlingsstunden.
Rim, rytme og regler.
Kims lek.
Hvem er våren?
Påskeharen.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Filosofi og undring over tema
"sjø og skog"
Undring over nytt liv.
Miljøgjennomgang.

ANTALL, ROM OG FORM

Forskning på
geometriske former
i naturen.
Hvor har våren gjemt seg?

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Vi tar vare på nærmiljøet.
Vi sanser våren.

VIKTIGE DATOER:

FORELDREMØTE

E: 15. april
H: 14. april
L: 21. april
S: 20. april

2. april Skjærtorsdag

3. Langfredag

6. april - 2. påskedag

SU-MØTE

H: 22. april
L: 14. april
S: 27. april

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Med kniv og fantasi.
Vi maler i naturens farger
og synger vårsanger.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Eksperiment:
Hva har skjedd med matavfallet
og plasten vi gravde ned?
Hva skjer i skogen nå?

FRIST PÅMELDING OM
PLASS SOMMERTILBUD

25. april!

UTVIKLINGSSAMTALER

april/mai

MAI

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.

Måltidsmiljø eller kultur.

Friluftshvile.

Sang og bevegelsesleker.

Turer i skog og mark.

Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Sangleker, rim og regler.

Oppslagsverk på turer inspirerer
til at barna erobrer kunnskap
sammen med nysgjerrige
voksne.

Kor: vi øver oss til
sommerfesten.

Språkgrupper.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Hva er demokrati?

Ro og trygghet gir rom for
innlevelse med vennene våre.

Undring:

Hvem er jeg? Hvem er du?
Sette ord på ulike følelser.

ANTALL, ROM OG FORM

Naturens former og materiell
inspirerer til sortering og
systematisering.

Erfare og utforske ulike former
og sette riktige matematiske
begreper på former og figurer.
Tallrekka. Vi bruker matematiske
begreper på former og figurer.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Vi tar vare på nærmiljøet.

Miljøsmart barnehage.

Vi går i tog i nærmiljøet.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Kunst i natur.

Eventyr i skogens amfi.

Vi maler i 17. mai farger og
synger 17. mai sanger.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Miljøsamling og
miljøregler/grønt flagg.

Dyre/hagestell

Vi ser på insekter i
forstørrelsesglass

Hvorfor feirer vi 17. mai?

VIKTIGE DATOER:

PLANLEGGINGSDAG:

Alle 15. mai

1. mai - Arbeidernes dag
17. mai - Grunnlovsdagen
14. mai - Kristi Himmelfartsdag
24.-25. - mai Pinse

JUNI

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Naturens spisskammer.
Måltidsmiljø eller kultur.
Friluftshvile.
Sang og bevegelsesleker.
Turer i skog og mark.
Kropp og hygiene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Utendørs leser vi eventyr sammen og skaper våre egne "eventyrhuler"

Lesende Barnehage: sanger, rim og regler.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Omtanke.
Omtenksomhet.
Vi undrer oss over likheter og ulikheter i barnegruppen.

Vi omfavner mangfoldet.

ANTALL, ROM OG FORM

Vi ser på geometriske former i skogen og ved vannet.
Vi sammenligner størrelser og leter etter like former.

Fysikk i naturen.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Søppelplukketur i nærmiljøet.

Turer til butikk, nabo eller andre i nærmiljøet. Fokus på trafiksikkerhet.

VIKTIGE DATOER:

PLANLEGGINGSDAG

S & H: 5. juni
E & L: 12. juni

SOMMERFEST
E & H: 17. juni
L & S: 18. juni

Vettecamp
E, L, S: 4-5. juni
H: 4. juni

Fotografering
E: 1. juni
H: 3. juni
L: 4. juni
S: 2. juni

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Med kniv og fantasi».
Spikkesertifikat.
Vi lager musikk instrumenter av naturens skatter.
Pynter uteområdet til fest.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Dyre/hagestell.
Natursti ved bruk av digitale hjelpemidler.
Vi plukker blomster og finner navnet på dem.
Kan dataen hjelpe oss?

Læringsverkstedet Eydehavn naturbarnehage

BESØKSADRESSE: Gartaveien 38, 4810 Eydehavn
TLF STYRER: 455 19 435
ORG.NR.: 930 870 692

Læringsverkstedet Helsviga naturbarnehage

BESØKSADRESSE: Sandvigveien 104, 4816 Kolbjørnsvik
TLF STYRER: 922 13 660
ORG.NR.: 930 869 287

Læringsverkstedet Longum naturbarnehage

BESØKSADRESSE: Hans Thornes vei 10, 4846 Arendal
TLF STYRER: 944 41 025
ORG.NR.: 930 876 429

Læringsverkstedet Slaabervig naturbarnehage

BESØKSADRESSE: Sandvigveien 120, 4816 Kolbjørnsvik
TLF STYRER: 922 12 484
ORG.NR.: 930 874 701

www.laringsverkstedet.no

Følg oss på Facebook og Instagram!

